

Vester Egesborg Skydeterræn

Drifts- og Plejeplan 2005-2019

Miljøministeriet • Skov- og Naturstyrelsen
og
Hærhjemmeværnsdistrikt Sydsjælland
2005

Vester Egesborg Skydeterræn

-Drifts- og Plejeplan 2005-2019

Udgivet af Miljøministeriet,
Skov- og Naturstyrelsen
og Hjemmeværnet 2005

Tekst	Skovfoged Peter Larsen, biolog Erling Krabbe og geolog Henrik Granat Skov- og Naturstyrelsen
Kort (bilag 1 og 2)	Peter Larsen
Layout rapport, kort samt indbinding	Peter Larsen, Skov- og Naturstyrelsen
Aftale vedrørende kortmateriale:	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997.
Oplag	40 eksemplarer til intern anvendelse i Hjemmeværnet samt offentlig tilgængelig via Internettet: www.skovognatur.dk
ISBN	87-7279-637-5
ISBN for netudgave	87-7279-638-3

Vester Egesborg Skydeterræn

Drifts- og plejeplan 2005-2019

Nærværende drifts- og plejeplan for Vester Egesborg Skydeterræn stadfæstes hermed som gældende for perioden 1. juni 2005 til 30. maj 2019. Drifts- og plejeplanene er dog kun gældende så længe forsvaret ejer eller lejer arealet.

Hærhjemmeværnsdistriktet, den

8/6 - 2005

I. C. F.

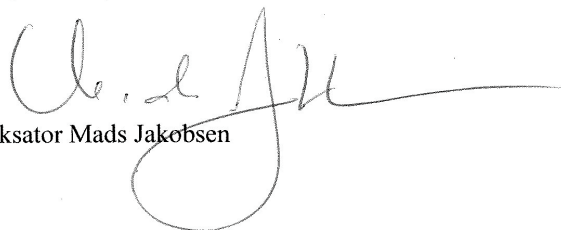

Oberstløjtnant O. Stampe

MAJOR S.V. OLSSON

Skov- og Naturstyrelsen, den

20/5 - 2005

Skovtaksator Mads Jakobsen

INDLEDNING.....	1
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER.....	1
1.1 Formål og baggrund.....	1
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN	2
2.1 Forudsætninger.....	2
2.2 Planens indhold	2
2.3 Planændringer	2
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR	4
VESTER EGESBORG SKYDETERRÆN	4
3.1 Baggrund	4
3.2 Aftalens virkning	4
STATUS.....	5
4 BESKRIVELSE AF VESTER EGESBORG SKYDETERRÆN	5
4.1 Landskab.....	5
4.2 Geologisk beskrivelse Vester Egesborg skydeterræn	7
4.3 Korttegning	7
4.4 Registrering af arealtyper.....	8
4.5 Plejetilstand	10
4.6 Flora	10
4.7 Fauna.....	12
4.8 Sammenfatning af naturværdierne på Vester Egesborg skydeterræn	13
4.9 Kulturhistorie.....	13
5 NUVÆRENDE ANVENDELSE AF VESTER EGESBORG SKYDETERRÆN.....	14
5.1 Skydeterrænets militære anvendelse	14
5.2 Faciliteter og brug	14
5.3 Civile brugere	14
6 HJEMMEVÆRNETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET.....	15
6.1 Generelt	15
6.2 Terrænvedligeholdelse.....	15
6.3 Jagt og Vildtpleje	15
7 HIDTIDIGE REGLER FOR OFFENTLIGHEDENS ADGANG	15
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER	16
8.1 Generel lovpraksis for hjemmeværnets arealer	16
8.2 Planloven	16
8.3 Status som internationalt naturbeskyttelsesområde, Natura 2000.....	17
8.4 Status i Storstrøms Amts Regionplan 2001	19
8.5 Kommuneplanlægning	22
8.6 Naturbeskyttelsesloven.....	22
Strandbeskyttelseslinien	23
8.7 Offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer.....	24
8.8 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder	24
8.9 Museumsloven.....	24
FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	26
9 HJEMMEVÆRNETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER.....	26
10 KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE	27
10.1 Storstrøms Amt og Fladså Kommune.....	28
10.2 Bidrag fra Friluftsrådet	28
10.3 Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening	30
10.4 Bidrag fra Næstved Museum.....	30
10.5 Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forbund.....	31
11 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG	32
11.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand.....	32
11.2 Flersidig anvendelse af det statsejede skydeterræn	32
11.3 Kulturhistoriske interesser.....	35

11.4	Forbedringer i plejen af sletten, strandsumpen og strandengen.....	35
11.5	Jagt og vildtpleje.....	36
AFVEJNING		37
12	AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE	37
12.1	Afvejning af ønsker og forslag fra Storstrøms Amt og Fladså Kommune.....	37
12.2	Afvejning af ønsker og forslag fra Friluftsrådet	37
12.3	Afvejning af ønsker og forslag fra Danmarks Naturfredningsforening	37
12.4	Afvejning af ønsker og forslag fra Dansk Ornitologisk Forbund.....	38
12.5	Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder	38
PLAN.....		39
13	RETNINGSLINIER FOR FREMTIDIG ANVENDELSE AF VESTER EGESBORG SKYDETERRÆN	39
13.1	Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning	39
13.2	Høslæt	39
13.3	Forbedringer af offentlighedens adgang	39
13.4	Pleje af strandsump og strandeng.....	40
13.5	Styning af poppelhegn og pleje af gærder.....	40
13.6	Jagt og vildtpleje.....	40
13.7	Planændringer	41
13.8	Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag	42
13.9	Planændringer	42
ØKONOMI.....		43
14	ØKONOMISKE KONSEKVENSBEREKNINGER	43
14.1	Høslæt	43
14.2	Forbedringer af offentlighedens adgang	43
14.3	Pleje af strandsump og strandeng.....	43
14.4	Styning af poppelhegnet.....	43
14.5	Forslag til et periodeopdelt budget til gennemførelse af drifts- og plejeplanen	44
BILAG.....		45

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner

1.1 Formål og baggrund

Mange af hjemmeværnets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, det åbne landskab har været udsat for, er ofte gået helt uden om hjemmeværnets øvelsesterræner. Nogle terræner har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit.

I 2001 indgik Hjemmeværnskommandoen en samarbejdsaftale med Skov- og Naturstyrelsen om udarbejdelse af en drifts- og plejeplan for hovedparten af hjemmeværnets skyde- og øvelsesterræner. Aftalen blev truffet som et led i Forsvarsministeriets miljøstrategi om natur- og miljøbeskyttelse.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på hjemmeværnets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem hjemmeværnets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på hjemmeværnets arealer, er amt, kommune, museer, Danmarks Naturfredningsforening samt Friluftsrådet inddraget som såkaldte eksterne bidragydere ved udarbejdelsen. Samtidig er det forventningen, at amt og kommune, som de relevante myndigheder, gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil dels tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af hjemmeværnets arealer og give medarbejdere i hjemmeværnet en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet støj reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Bestemmelser om støjregulering for Vester Egesborg Skydeterræn er fastsat i "Bekendtgørelse om støjregulering af hjemmeværnets skydeterræner og skyde- og øvelsesterræner" (Bek. nr. 468 af 13. juni 2002), side 94-95.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at skyde- og øvelsестerrænerne samt skydeterrænerne er udlagt som uddannelsesområder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturhistoriske, kulturhistoriske og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, som tager hensyn til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.

Planen skal således rumme en afvejning mellem på den ene side hjemmeværnets behov for øvelsesarealer og på den anden side samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets ofte meget store natur- og kulturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med hjemmeværnets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til hjemmeværnets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse i henhold til Naturbeskyttelsesloven.

De opstillede retningslinier i drifts- og plejeplanen skal være enkle for hjemmeværnet at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal :

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, hjemmeværnets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive hjemmeværnets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge hjemmeværnets fremtidige behov.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Indeholde en afvejningen: Af hjemmeværnets behov for benyttelse, af ønskerne om beskyttelse samt vurdere mulighederne for forbedring af naturværdier, kulturværdier og de rekreative muligheder.
- Anvise, hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for hjemmeværnet.

2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen over så langt et forløb tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige. Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet en planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I

tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne tilsvarende drøfte dette spørgsmål indbyrdes ud fra planens overordnede retningslinier.

Såfremt hjemmeværnet ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen, indsendes begrundede forslag til planændringer til Skov- og Naturstyrelsen. Opnås der enighed, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne er således en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Udover planændringer kan dispositioner, der ligger udenfor planens rammer, kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Vester Egesborg Skydeterræn

3.1 Baggrund

Som nævnt i indledningen har Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for en række af hjemmeværnets områder.

En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Vester Egesborg skydeterræn blev indgået mellem Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen den 17. juni 2003.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Hærhjemmeværnsdistriktet i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I sommeren 2003 foretog Skov- og Naturstyrelsen en markgennemgang af arealet med henblik på udarbejdelsen af digitale kort og biologisk registrering af området.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Storstrøms Amt, Fladså Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet mfl. haft lejlighed til at se terrænet ved en fremvisning den 7. november 2003 og til at fremsende bidrag og ønsker til planen. Endelig har bidragsyderne haft lejlighed til at kommentere planforslaget inden færdiggørelsen.

3.2 Aftalens virkning

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Hærhjemmeværnsdistriktet og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser.

STATUS

4 Beskrivelse af Vester Egesborg Skydeterræn

Vester Egesborg Skydeterræn er beliggende syd for Næstved i umiddelbar nærhed af Vester Egesborg By. Skydeterrænet udgør ca. 8 ha.

For at finde terrænet skal man køre ad den lille vej som går rundt i byen. Her skal man være opmærksom på en lille markvej, der løber mod syd – terrænet som ikke kan ses fra byvejen ligger ca. 300 meter nede af markvejen.

Når man kommer ind på terrænet er det de flotte vider over Dybsø Fjord som præger det overordnede indtryk. Fjorden er et interessant eksempel på et lavvandet brakvandsområde med konstant saltholdighed. Desværre er Dybsø Fjord stærkt påvirket af næringssaltforurening fra landbrugsoplandet på 140 km², samtidig med at også byspildevand påvirker fjorden.

Hele terrænet er beliggende inden for et stort, internationalt fuglebeskyttelsesområde, som omfatter Karrebæk, Dybsø og Avnø Fjorde med bredzoner.

I øjeblikket bærer området ikke særligt præg af forsvarsmæssig karakter og installationer, men når man kigger nærmere på terrænet findes: Opholdbygning, skiveskur, feltskydebane, langdistanceskydebane, håndgranatbane mv. Alle installationerne trænger til en gennemgribende istandsættelse før de kan anvendes.

4.1 Landskab

Skydeterrænet hælder mod Dybsø Fjord og er kun begrænset mod fjorden af en skydevold. Det henligger som græsareal på de nord- og østlige dele, mens det sydøstlige areal har karakter af strandeng og strandsump. Mod nord er området afgrænset med træer som tidligere har været stynet.

Fra området er der flotte udsigtsmuligheder mod den fredede Stejlebanke mod sydøst og ud over Dybsø Fjord.

Figur 1: Oversigtskort på baggrund af 1:200.000 kort, hvor Vester Egesborg Skydeterræn er markeret med rød stjerne.

Figur 2 illustrerer det første indtryk man får ved at bevæge sig ind på terrænet. Til trods for områdets begrænsede udbredelse får man alligevel indtryk af et storslået naturområde med mange oplevelsesmuligheder.

Bevæger man sig ned gennem arealet en tidlig sommerdag giver den høje græs-, urtevegetation indtryk af vild natur, hvor man kan være heldig bl.a. at finde Hulkravet Kodriver eller en rå med lam, se figur 3.

Når man kigger mod øst fra toppen af skydevolden opnås et godt indtryk af hele arealets udbredelse og tydelige afgrænsning mod de intensivt dyrkede landbrugsmarker. Afgrænsningen mod nord er skarpt markeret af en snorlige række af gamle poppeltræer, mod syd er det ændringen imellem dyrket og ydyrket vegetation som skaber afgrænsningen. Mod vest og øst er det militære installationer som skaber afgrænsningen –henholdsvis skydevolden og de gamle barakker.

Langs hele arealets nordkant er der gode færdselsmuligheder ad en befæstet vej som er etableret af tyskerne under 2. verdenskrig. Vejen - som lige akkurat ses midt på figur 4, giver god adgangsmulighed til Dybsø Fjord året rundt.

Områdets skarpe afgrænsning mod nord og nordvest kan findes tilbage på udskiftningskort fra 1800 tallet hvilket ligeledes er gældende for et dige som løber tværs over arealets sydligste del.

Figur 2: Udsigt fra den østlige del af Vester Egesborg Skydeterræn mod sydvest, foto: Peter Larsen.

Figur 3: Hærhjemmeværnet på "jagt" efter Hulkravet Kodriver, foto Peter Larsen.

Figur 4: Udsigt fra skydevold ved Dybsø Fjord mod øst, foto Peter Larsen.

4.2 Geologisk beskrivelse Vester Egesborg skydeterræn

Et jævnt morænelandskab dykker under havniveau ved Vester Egesborg Skydeterræn. Landvårts består overfladen af moræneler og smeltevandssand. På overgangen mellem vand og land findes en smal bræmme af havaflejret sand. En landhævning mindre end 1 meter siden Stenalderen har hævet dette sand op over nuværende havniveau. Kysten er en strandengskyst, der ligger beskyttet for bølge erosion i bunden af Dybsø Fjord. Den ringe bølgepåvirkning ses ved, at vegetationen når helt ud til vandkanten.

Kystskrænten ved Stejlebanke er sandsynligvis opstået da Stenalderhavet stod knap en meter højere end i dag. På det tidspunkt har holmen Dybsø og odden med Enø Overdrev givet mindre beskyttelse for bølger fra Karrebæksminde Bugt.

4.3 Korttegning

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som omfatter henholdsvis et Grundkort og Drifts- og plejekort. De to kort er indsat bag i denne plan, som bilag 1 og 2.

Grundkort (bilag 1)

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (sommeren 2003). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for drifts- og plejekortet, samt for eventuelle andre temakort, som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Grundkortet har en titel, dvs. øvelsesterrænets navn. Under titlen er angivet det samlede areal i hektar. Desuden er målestoksforholdet angivet.

Skydeterrænet er opdelt i "*litra*", der svarer til behandlingsenheder dvs. arealer, der er ensartede med hensyn til f.eks. terræn, anvendelse, vækstforhold, træarter eller alder. Eksempler på litra er den enkelte mose eller eng i et større slettelandskab eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav.

Til samtlige litra knyttes endvidere en to- eller trebogstavkode, en såkaldt "*anvendelseskode*", der angiver arealtypen (f.eks. ORE for overdrev, MOS for mose, SLE for græsslette). For de skovbevoksede arealer gælder det som hovedregel, at anvendelseskode svarer til bevoksnings hovedtræart, mens den for de åbne arealer beskriver naturtypen bl.a. i overensstemmelse med de beskyttede naturtyper i Naturbeskyttelsesloven (jvf. i øvrigt afsnit 8 – Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger).

Der kan forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet, men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da de ikke vurderes at have betydning i drifts- og plejelægningssammenhænge. Disse mindre arealer indtegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningsgrænse).

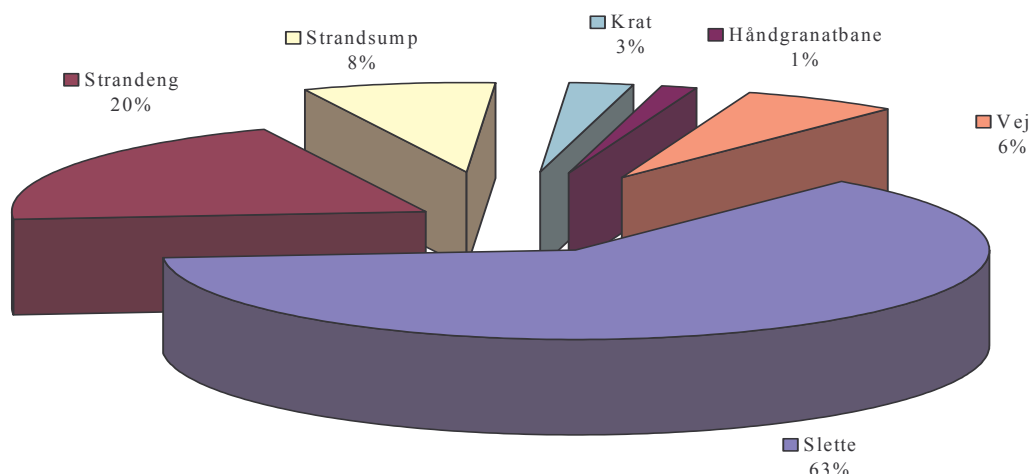
Kortet omfatter desuden en række andre signaturer, som er forklaret på kortsignaturen.

Drifts- og plejekort (bilag 2)

Drifts- og plejekortet er fremstillet på baggrund af ovennævnte grundkort og er en grafisk illustration af de fremtidige forskrifter og retningslinier vedrørende drift og pleje af terrænet beskrevet i drifts- og plejeplanen. Med farver og skraveringer er derudover fremhævet de steder, hvor der skal ske ændringer i anvendelsen eller gennemføres særlige plejeforanstaltninger.

Endvidere vises de kommende militære anlæg på drifts- og plejekortet i det omfang, det kan stedfæstes, f.eks. planlagte nye spor, anlæg, terrænpunkter og områdebenyttelser.

4.4 Registrering af arealtyper

Figur 5. Arealanvendelsen på Vester Egesborg skydeterræn.

Tabel 1: Arealers fordeling og sammensætning af arealtyper.

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha	Areal i %
SLE	Slette	5,0	63
STG*	Strandeng	1,6	20
STS*	Strandsump	0,6	8
KRT	Krat	0,2	3
BAN	Håndgranatbane	0,1	1
VEJ	Vej	0,5	6
Total		8,0	100

* Arealerne er omfattet og beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold, der knytter sig til arealtyperne.

Slette (SLE)

Slette udgør 5,0 ha, svarende til 63 % af skydeterrænets samlede areal, og er dermed den største naturtype på skydeterrænet.

Slette er en betegnelse for landbrugsarealer, der drives med vedvarende græs, og som derfor kulturpåvirkes på den ene eller den anden måde. Opgivne marker med kulturpræg klassificeres også som slette, ligesom kultiverede græsarealer i forbindelse med rullebaner m.v., hvor græsset slås og passes. Slettearealerne udnyttes som regel landbrugsmæssigt i form af hø- eller græsslæt. Vegetationen bærer generelt præg af driften, således at den botanisk set er mindre interessant. Den består af nogle få arter, som favoriseres af den kraftige kulturpåvirkning, mens de typiske indikatorarter for overdrev forsvinder.

Strandeng (STG)

Strandengen findes i den vestlige forlængelse af sletten og udgør 1,6 ha hvilket svarer til 20% af skydeterrænet.

Strandenge findes på lave, beskyttede kystnære arealer. Vegetationen består af græsser, halvgræsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær. Strandenge overskylls mindst en gang årligt af havets saltvand og de mest salttålende arter dominerer tættest mod havet.

Strandsump (STS)

Strandsump udgør 0,6 ha, svarende til 8 % af det samlede areal. Strandsump er kystbeliggende områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter. Strandsumpen forekommer på de mest fugtige kystområder ud mod Dybsø Fjord og som en enklave inde på strandengen. På dette område er der enkelte steder flere meter dybe, skarpt afgrænsede, vandfyldte huller. Hullerne er formentlig opståede i forbindelse med sprængningsuddannelse. Naturmæssigt er den topografiske variation en fordel, men der bør udvises stor agtpågivenhed ved færdsel til fods og ikke mindst til hest.

Krat (KRT)

Krat udgør i alt 0,2 ha, hvilket svarer til 3% af skydeterrænets samlede areal. Krat er ikke-højstammede træ- og buskbevoksninger, som typisk er selvsåede. Oprindelsen kan både være fra hjemmehørende og forvildede træer og buske.

Der er kun ét område med krat på skydeterrænet og det findes bag skydevolden ud mod Dybsø Fjord. Krattet består af mange forskellige buske og er næsten uigennemtrængeligt. Derfor udgør det et vigtigt og sikkert tilholdssted for områdets dyreliv.

Figur 6: Krat på Vester Egesborg Skydeterræn, foto sommeren 2003 Peter Larsen.

Håndgranatbaen (BAN)

På den sydvestlige del af skydeterrænet findes en 0,1 ha stor håndgranatbane som udgør 1% af det samlede skydeterræn.

Vej (VEJ)

Langs områdets nordlige afgrænsning er der en fin forbindelsesvej som udgør 0,5 ha af skydeterrænet. Dette svarer til 6% af det samlede skydeterræn. Via vejen er der nem adgang til installationerne ved skydevolden samtidig med at vejen også udgør en fin adgangsvej helt ned til Dybsø Fjord.

4.5 Plejetilstand

I dette afsnit er skydeterrænets plejetilstand beskrevet. Beskrivelsen afspejler indtrykkene under Skov- og Naturstyrelsens registreringer sommeren 2003.

Slettearealet har tidligere været dyrket landbrugsjord, men har i en længere årrække ligget udyrket hen. Vegetationen bærer stadig præg af tidligere dyrkning, idet den overvejende består af arter som favoriserer næringsstoffer. På den øverste del er der imidlertid sket en vis udpining af jorden som har medført, at der her har indfundet sig en række tørbundsarter med overdrevspræg.

Strandengen og -sumpen består af op til 2 meter høje siv, højstauder og urter. Den høje vegetation og resterne af tidligere vegetation antyder at området ikke har været plejet i en længere årrække.

Krattet bag skydevolden og det levende hegn langs vejen samt den østlige afgrænsning af området henligger ligledes helt uden pleje. Det gamle poppelhegn er således blevet over 20 meter højt, og der er fare for at poplerne bryder sammen hvis de ikke stynes.

Alle de militære installationer bærer præg af mange års fravær af vedligehold.

4.6 Flora

Plantegeografisk er egnen interessant, da man her kan iagttage en overlapning mellem en række vesteuropæiske arter (Hedelyng, Liden Fugleklo, Sandskæg, Flipkrave) og arter med sydøsteuropæisk udbredelse (Nikkende Kobjælde, Gul Evighedsblomst, Mark-Bynke, Due-Skabiose). Denne overlapning af plantearter kan bl.a. ses på den nærliggende Stejlebanke, som er en meget vigtig botanisk lokalitet. Stejlebanken bliver plejet ved kreaturafgræsning.

Skov- og Naturstyrelsen foretog en botanisk gennemgang af skydeterrænet den 27. juni 2003.

Flora på sletten

På den øverste tredjedel af slettearealet har der som nævnt indfundet sig en ret varieret flora. Her vokser *Agersnerle*, *Alm. Hundegræs*, *Alm. Hvene*, *Alm. Kongepen*, *Alm. Kællingetand*, *Alm. Røllike*, *Alm. Syre*, *Bidende Ranunkel*, *Blæresmelde*, *Blød Hejre*, *Blåhat*, *Bugtet Kløver*, *Drophavre*, *Eng-Gedeskæg*, *Eng-Rottehale*, *Fandens Mælkebøtte*, *Femhannet Hønsetarm*, *Fløjlsgræs*, *Foderlucerne*, *Græsbladet Fladstjerne*, *Gråbynke*, *Gul Kløver*, *Gul/Hvid Snerre* hybrid, *Hulkravet Kodriver*, *Korbær*, *Lancet-Vejbred*, *Læge-Oksetunge*, *Markbynke*, *Mark-Krageklo* (udbredt), *Prikbladet Perikon*, *Rejnfan*, *Rødknæ*, *Rød Svingel*, *Skarntyde*, *Stor Knopurt*, *Sølv-Potentil*, *Tag-Høgeskæg* og *Vild Kørvel*.

Navnlig forekomsten af *Alm. Hvene*, *Hulkravet Kodriver*, *Mark-Bynke* og *Mark-Krageklo* er interessant, da det er typisk overdrevsplanter. *Mark-Krageklo* er endda almindeligt forekommende.

Neden for højdedraget mod vandet (ca. 2/3 af slettearealet) går vegetationen over i noget mere kulturpræget, monoton græs og højstaude. Her danner *Draphavre* en "dyne" af vegetation. Desuden ses indslag af *Agertidsel*, *Alm. Agermåne*, *Alm. Knopurt*, *Bidende Ranunkel*, *Dusksyre*, *Følfod*, *Gul Fladbælg*, *Musevikke*, *Rejnfan*, *Sand-Løg* og *Vild Kørvel*.

På håndgranatbanen med tilgrænsende areal bliver vegetationen slået og holdt helt kort og lysåben. Her har der indfundet sig en varieret tørbundsflora af følgende arter: *Agerpadderok*, *Agersnerle*, *Alm. Hvene*, *Alm. Kællingetand*, *Blød Hejre*, *Cikorie*, *Draphavre*, *Fin Kløver*, *Følfod*, *Hvid Okseøje*, *Håret Høgeurt*, *Krybende Potentil*, *Lancet-Vejbred*, *Lav Ranunkel*, *Lugtløs Kamille*, *Læge-Oksetunge*, *Mark-Forglemmigej*, *Mark-Krageklo*, *Musevikke*, *Rejnfan* og *Vild Gulerod*.

Særligt skal her fremhæves typiske overdrevs- og tørbundsplanter som *Håret Høgeurt*, *Læge-Oksetunge* og *Mark-Krageklo*.

Langs grusvejen vokser *Aften-Pragtstjerne*, *Alm. Katost*, *Bidende Stenurt*, *Blæresmelde*, *Buketorn*, *Liden Storkenæb* og *Markbynke*.

Flora på strandeng og i strandsump

Strandengene langs Dybsø Fjord er ikke særligt saltholdige, idet havvandet er brakvandspræget. Strandengsarealet er ugræsset/uslået, og vegetationen står højt. Græsarten *Rød Svingel* er den dominerende art. Desuden ses en rig flora af *Alm. Knopurt*, *Alm. Kællingetand*, *Alm. Røllike*, *Gåsepotentil*, *Krybende Potentil* og *Prikbladet Perikon*. På strandengen er der fugtige lavninger af strandsump med *Tagrørs*vegetation. Langs vandet i den vestlige del er der en strandvold, som havet gnaver af. På denne vold vokser typiske strandengsplanter som *Strand-Annelgræs* og *Strand-Kogleaks*, samt *Alm. Svinemælk*, *Sandløg* og *Strandarve*. På den smalle sandstrand ligger et lag af gamle, indtørrede alger, og bagved er der et opskyllet, tykt lag af søsalat. Det er et meget næringsberiget sted, med vegetation i de gamle tangvolde af *Agertidsel*, *Alm. Hanekro*, *Alm. Kvik*, *Burresnerre*, *Gråbynke* og *Tagrør*. I den østlige del er der et tæt bælte af *Tagrør* ud i vandet og et stykke ind i den bagvedliggende strandsump. Bag endevolden for enden af skydebanen ses et lille krat af *Alm. Hyld* og *Hvidpil*.

Flora i havet

Vandet uden for stranden er lavvandet. Det er klart, med sandbund og lidt småsten. Der er undervandsvegetation af grønalgen *Søsalat* samt brunalgen *Kløvertang*.

Figur 7: Hulkravet Kodriver fra Vester Egesborg Skydeterræn, foto sommer 2003, Peter Larsen.

Flora i levende hegn

I skellet mod syd står enkelte, spredte træer og buske: *Alm. Hyld, Blågrøn Rose, Engriflet Hvidtjørn, Hindbær, Surkirsebær og Vild Abild.*

Langs vejen og skellet mod nord er der et stort, levende hegn på det meste af strækningen. Et bælte af *Landevejspoppel* er mest markant, men der er også *Alm. Hyld, Bukketorn, Bånd-Pil, Engriflet Hvidtjørn, Gråpil, Hvidgran, Kvalkved, Seljerøn, Slåen, Vild Abild, Vortebirk og Ær.*

4.7 Fauna

Pattedyr

Hjemmeværnsdistriktet oplyser, at der er en god bestand af *Rådyr* i området, som også færdes på skydeterrænet.

Fugle

Hele Vester Egesborg Skydeterræn ligger inden for det internationale fuglebeskyttelsesområde nr. 81 i henhold til EF's Fuglebeskyttelsesdirektiv. Det omfatter Karrebæk, Dybsø og Avnø Fjorde med tilgrænsende bredzone, se kort bilag 6. Områderne består af lavvandede brakvandslaguner, den lavvandede Avnø Fjord samt de kystnære dele af det tilstødende farvand. Langs kysten indgår desuden strækninger med strandeng, marker og skov, herunder altså også skydeterrænet.

De lavvandede vandområder er rasteplass for et op mod 6.000 Knop- og Sangsvaner, 600 Sædgæs, 15.000 andefugle og 6.000 Blishøns især i vinterhalvåret. Unge knopsvaner, der endnu ikke yngler, raster i området hele året. Desuden yngler der relativt store bestande af almindelige kystfugle samt en række sjældne svømmeænder i området.

Skydeterrænet har i sig selv ikke den store fuglemæssige betydning, men fungerer som en landskabelig bufferzone til det store fjordlandskab. Den smalle rørsump og strandeng på skydeterrænet huser dog et par ynglende *Knopsvaner*, samt *Gøg* og 3 par *Rørspurve*. *Rørhøg* yngler i nærheden, og ses af og til søge føde på skydeterrænet.

På fjorden ud for skydeterrænet blev den 27. juni 2003 set omkring 200 rastende, ikke-ynglende *Knopsvaner*, 10 *Skarver*, 30 *Blishøns* samt *Strandskade* og *Fiskehejre*. Fjorden som betydningsfuldt fugleområde ses således også om sommeren fra skydeterrænet.

På skydeterrænets sletteareal blev der registreret almindelige åbentlands fugle som *Sanglærke* (3 par), *Tornsanger* (4 par), *Tornirisk* (1 par) og *Gulspurv* (1 par). I krat og levende hegn yngler *Solsort* (1 par), *Bogfinke* (1 par), *Ringdue* (2 par) og *Gråkrage* (1 par). *Gråspurve* sås ved skydehusene. Tidligere på sommeren 2003 blev der desuden registreret *Fasan* og *Vibe*.

Krybdyr og Padder

Der er ikke set eller fundet oplysninger om padder eller krybdyr på skydeterrænet.

Sommerfugle

Under Skov- og Naturstyrelsens biologiske feltregistrering den 27. juni 2003 blev følgende fire almindelige dagsommerfuglearter registreret: *Stor Kålsommerfugl, Nældens Takvinge, Tidsselfugl* og *Græsrandøje*.

Der blev desuden set masser af ubestemte *målere* og *ugler* i græsset.

Terrænets sommerfuglefauna bør undersøges nærmere.

Andre insekter

Under Skov- og Naturstyrelsens feltgennemgang på en enkelt dag i juni 2003 blev der også truffet guldsmiden *Blå Libel*.

Områdets øvrige insektfauna bør undersøges nærmere.

4.8 Sammenfatning af naturværdierne på Vester Egesborg skydeterræn

Floramæssigt er skydeterrænet interessant ved både at huse et lille stykke strandeng og strandsump langs vandet, og et større sletteareal som benyttes som skydebane. Hele terrænet har henligget i mange år uden gødskning, sprøjtning eller jordbehandling. Den eneste form for drift af området har været et årligt høslæt. På baggrund heraf har der efterhånden indfundet sig en varieret flora på især de øverste dele af sletten. Således ses typiske overdrevarsarter som *Alm. Hvene*, *Hulkravet Kodriver*, *Mark-Bynke* og *Mark-Krageklo*. Sidstnævnte er endda almindeligt forekommende.

På det lille stykke strandeng og strandsump langs vandet vokser typiske strandengsplanter som *Strand-Annelgræs* og *Strand-Kogleaks* i et tæt tæppe. Denne del af skydeterrænet er derfor omfattet af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper.

Med den rigtige naturpleje vil skydeterrænet efterhånden kunne udvikle sig til en fin botanisk lokalitet, og blive levested for bl.a. en række dagsommerfuglearter knyttet til lysåbne, ugødede græsarealer.

Skydeterrænet huser desuden en rig fauna af bl.a. *Råvildt*, *Sanglærke*, *Vibe*, *Strandskade*, *Rørhøg*, et par ynglende *Knopsvaner* samt flere almindelige dagsommerfuglearter.

Langs vejen ned til vandet ses et flot levende hegn af gamle *landevejspopler*, som har landskabelig værdi.

4.9 Kulturhistorie

Skydeterrænet afgrænses mod nordvest af et jorddiger hvorpå der vokser et poppelhegn. Sydvest for håndgranatbanen er der ligeledes rester af et jorddige som løber tværs over terrænet. Dette jorddige er dog utydeligt i terrænet, og det er nemt at tage fejl af diget og den gamle strandvold som også findes på denne del af terrænet.

5 Nuværende anvendelse af Vester Egesborg skydeterræn

Vester Egesborg Skydeterræn er organisatorisk underlagt Hjemmeværnskommandoen og administreres af Hærhjemmeværnsdistrikt Sydsjælland som er placeret på Stensved Kaserne.

5.1 Skydeterrænets militære anvendelse

Siden hærhjemmeværnets overtagelse af skydeterrænet i 2003 har der været sikkerhedsmæssige problemer som skulle afklares før afholdelse af skydeøvelser. Der har således ikke været afholdt skydeøvelser på området i 2003 og 2004.

5.2 Faciliteter og brug

Skydeterrænets faciliteter har behov for renovering og opgradering før de igen kan anvendes til øvelser. Hærhjemmeværnet har derfor i efteråret 2002 udarbejdet en projektbeskrivelse med en detaljeret beskrivelse af en opgradering af skydeterrænet med henblik på fremtidig anvendelse og udnyttelse.

Der er ikke ved denne plans afslutning truffet afgørelse om omfanget af opgraderingen. Det forventes at opgraderingen ”kun” vedrører den militære anvendelse og som sådan ikke de naturmæssige forhold. Derfor forventes en eventuel opgradering ikke at berøre grundprincipperne i drifts- og plejeplanens resultat.

5.3 Civile brugere

Der er i efteråret 2003 truffet aftale med en lokal jagtforening om, at de har tilladelse til at indskyde rifler på skydeterrænet.

Politiet har igennem længere tid haft mulighed for at afholde mindre skydeøvelser og hundetræning på skydeterrænet.

6 Hjemmeværnets nuværende drift og pleje af terrænet

6.1 Generelt

Skydeterrænet forvaltes og administreres af Hærhjemmeværnsdistriktet Sydsjælland.

6.2 Terrænedligeholdelse

Terrænedligeholdelse forstås af Hærhjemmeværnsdistriktet, og omfatter typisk:

- Reparation og vedligeholdelse af spor
- Vedligeholdelse af grøfter
- Reparation af markskader
- Beskæring af hegn og anden bevoksning
- Vedligeholdelse af skydeanlæg
- Høslæt.
- Bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

Som hovedregel påhviler det hver enkelt øvelsesbruger at efterlade skydeterrænet i sober, intakt og funktionel stand. Dette indebærer bl.a. at gravearbejder skal sløjfes, veje rengøres, uddannelsesmaterialer inddrages og afmærkningsmateriel (minestrimler m.m) skal fjernes umiddelbart ved øvelsens afslutning. Forvoldte skader skal søges afhjulpet. Såfremt den direkte bruger ikke umiddelbart kan løse opgaverne, fordi man ikke råder over det nødvendige materiel, materialer m.m., skal det straks meldes til Hærhjemmeværnsdistriktet.

6.3 Jagt og Vildtpleje

Der foregår ikke jagt på skydeterrænet.

7 Hidtidige regler for offentlighedens adgang

Vester Egesborg Skydeterræn har hidtil været lukket for offentligheden.

8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

8.1 Generel lovpraksis for hjemmeværnets arealer

De gældende regler for benyttelsen af offentligt ejede arealer er som hovedregel ligeledes gældende for benyttelsen af hjemmeværnets arealer. Der gælder dog tillige for anvendelsen af hjemmeværnets arealer, at det skal være muligt for hjemmeværnet at gennemføre den nødvendige uddannelse af danske soldater. I det omfang hjemmeværnets benyttelse af arealerne til uddannelses- og øvelsesvirksomhed kan gennemføres, og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod, skal offentlighedens adgangsmuligheder til hjemmeværnets arealer søges tilgode-set under hensyntagen til den nødvendige beskyttelse af naturen.

Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbe-skyttelseshensynene på terrænet forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (Hjemmeværnet og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndighe-der ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Vester Egesborg skydeterræn. Udover de nævnte, findes der et antal love og bekendtgørelser, som regulerer forhold i det åbne land, f.eks. bekendtgørelsen vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål.

8.2 Planloven

Planloven (LBK nr. 883 af 18/08 2004) har til formål at sikre en overordnet planlægning og hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte amtskommuner og kommuner. Loven skal samtidig sikre at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser og medvirke til at værne om landets natur og miljø.

Hvor den overordnede landsplanlægning varetages af *landsplandirektiver*, udstikkes retnings-linier for den enkelte amtskommune og Hovedstadsområdet i *Regionplaner*. Regionplanerne må ikke stride imod landsplanmæssige interesser (landsplandirektiver). De omfatter en perio-de på 12 år (men revideres hvert 4. år). Regionplanerne udpeger bl.a. områder med særlig na-turbeskyttelsesinteresse, beliggenhed af skovrejsningsområder, kvaliteten af vandløb og søer samt områder med drikkevandsinteresse. Det er den enkelte amtskommune (i Hovedstadsom-rådet HUR), der er planlægningsmyndighed for regionplanerne.

For den enkelte kommune skal der foreligge en *kommuneplan*. Kommuneplanen fastlægger en hovedstruktur for hele kommunen og angiver de overordnede mål for udvikling og arealan-vendelse i kommunen. Kommuneplanen må ikke stride imod regionplanen.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere udarbejde *lokalplaner*. Hvor kommuneplanerne gælder for hele kommunen, gælder lokalplanerne for et enkelt område og fastlægger mere detaljeret, hvordan området skal se ud. Ifølge Planlovens § 13, stk. 2 skal der altid udarbejdes lokalpla-ner før der gennemføres større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivning af bebyggelse. Afgørelsen af om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunal-bestyrelsen ud fra en samlet vurdering. Opførelse af stationære kulisser-anlæg på et militært terræn i landzone er et eksempel på et anlæg, som normalt vil kræve udarbejdelse af en lokal-plan.

Kommunen er planlægningsmyndighed for såvel kommuneplaner som lokalplaner.

Landzonetilladelse

I planlovens kap. 7 opdeles landet i byzoner, sommerhusområder og landzoner og begrænsninger for anvendelse i de enkelte zoneområder defineres. Øvelsesområdet er beliggende i landzone. I henhold til planlovens § 35 må der ikke foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer i landzone uden tilladelse fra landzonemyndigheden (I dette tilfælde Fladså Kommune).

Afgørelsen af, om zonetilladelse er påkrævet træffes af kommunen. På hjemmeværnets arealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve zonetilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

8.3 Status som internationalt naturbeskyttelsesområde, Natura 2000

Dybsø Fjord er udpeget som Habitatområde 148: Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde. Habitatområdet dækker den vestlige del af skydeterrænet i en bræmme langs Dybsø Fjord, se bilag 5.

Hele skydeterrænet er udpeget som Ramsar og EF-Fuglebeskyttelsesområde F81: Karrebæk, Dybsø og Avnø Fjorde, udbredelsesområdet findes i bilag 6.

Området er hermed en del af et sammenhængende netværk af naturbeskyttelsesområder kaldet *Natura 2000*, der skal sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter som er særligt truede, sårbare, sjældne eller beskyttelseskrævende i øvrigt på europæisk plan.

EF-fuglebeskyttelsesområde

EF-fuglebeskyttelsesdirektiv (rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979) skal søge at beskytte de fuglearter, der naturligt hører hjemme på medlemslandenes territorium, blandt andet ved at forhindre forringelser og forurening af fuglenes levesteder.

EF-fuglebeskyttelsesområder er udpegede områder, der er væsentlige som levesteder for de arter af fugle, der er optaget på bilag I til rådets direktiv af 2. april 1979 samt områder, der er væsentlige for trækfugle – herunder specielt vådområder af international betydning.

Med direktivet er der pålagt Danmark forpligtelser til at beskytte disse områder på en sådan måde, at de forsat kan tjene som levesteder for de pågældende fuglearter. Endvidere er der en generel forpligtelse til at undgå forurening og forringelse af de nævnte områder.

EF habitatområde

EF-habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992) skal søge at bevare, beskytte og forbedre kvaliteten af miljøet, herunder bevare naturtyperne samt vilde dyr og planter.

EF-habitatområder er betegnelsen for områder, der er udpeget på baggrund af de naturtyper, der er beskrevet af EU-kommissionen, hvor fællesskabet har et særligt bevaringsansvar.

Med direktivet er der en forpligtigelse til at sikre opretholdelsen af en *gunstig bevaringsstatus* for de arter og naturtyper, områderne er udpeget for.

EF-habitatdirektivets (Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter) beskyttelsesbestemmelser sigter mod beskyttelse af vilde flora- og faunahabitater i medlemslandene. Direktivet fastsætter bestemmelser for administrationen af habitatområderne - bestemmelser som også gælder for fuglebeskyttelsesområderne. Disse bestemmelser er bindende for myndighederne. Statslige myndigheder er direkte forpligtet af direktiverne på de områder, hvor myndighederne er tillagt kompetence efter national lovgivning. Tilsvarende gælder i de tilfælde, hvor statslige myndigheder har ejerbeføjelser på arealer, som er udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde. *Statslige myndigheder er således i sager om disse områder forpligtet til at varetage de naturbeskyttelseshensyn som direktiverne tilsiger.*

Områderne skal administreres, så der ikke sker forringelser af områdets naturtyper og levestederne for arterne, eller væsentlige forstyrrelser af de arter, området er udpeget for. Derudover påhviler der en forpligtelse til på længere sigt at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter området er udpeget for. Planens drifts- og plejeforskrifter skal medvirke til at sikre dette.

De beskyttelseshensyn der skal varetages i de internationale naturbeskyttelsesområder er i almindelighed opfyldt gennem den eksisterende lovgivning vedrørende miljø, natur, planlægning m.v. Eksisterende lovlig anvendelse eller udnyttelse og aktiviteter som jagt og færdsel m.m. kan derfor *som udgangspunkt* fortsætte uændret. Udpegning af EF-fuglebeskyttelses- og habitatområder berører ikke eksisterende lovlig anvendelse eller udnyttelse af ejendomme. Derimod berører de f.eks. amters eller kommuners planlægning samt aktiviteter, som kræver tilladelse efter den eksisterende lovgivning, da bekendtgørelsen om de internationale naturbeskyttelsesområder fastsætter bindende retningslinier for amternes og kommunernes administration af områderne.

Amter og kommuner skal ved behandling af ansøgninger om tilladelser og dispensationer efter naturbeskyttelsesloven, planloven, råstofloven, miljøbeskyttelsesloven, vandløbsloven, vandforsyningsloven eller okkerloven sikre, at en tilladelse ikke forringer de naturtyper, som er baggrunden for udpegningen eller forringer levevilkårene for de plante- og dyrearter, som områderne er udpeget for. Endvidere må der ikke gennemføres foranstaltninger, der medfører betydelig forstyrrelse af de nævnte arter. Alle nævnte loves øvrige interesser skal selvfølgelig fortsat varetages.

Miljømålsloven

Loven har bl.a. til formål at fastlægge rammerne for planlægning inden for de internationale naturbeskyttelsesområder. Af loven fremgår, at Amtsrådet skal sørge for at udarbejde en Natura 2000-plan for de internationale beskyttelsesområder efter forudgående drøftelse med de berørte statslige myndigheder.

Loven beskriver endvidere kravene til Natura 2000-planens indhold. Planerne skal dels indeholde en basisanalyse, et mål for naturtilstanden samt et indsatsprogram (beskrivelse af, hvorledes de fastsatte mål opnås). Her er det særligt interessant, at indsatsprogrammet ikke skal omfatte offentligt ejede arealer, for hvilke, der foreligger en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden.

Det skal her gentages, at de offentlige myndigheder er direkte forpligtet af direktiverne og dermed til at leve op til direktivernes beskyttelsesniveau.

8.4 Status i Storstrøms Amts Regionplan 2001

Kystnærhedszone

Formålet med kystnærhedszonen er, at kystlandskabet skal beskyttes og samtidig skal kunne benyttes. Kystnærhedszonen omfatter alle arealer i landzone og sommerhusområder. Zonen skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængig af kystnærhed. Det åbne landskab er en truet og begrænset ressource, og presset på kysterne er stort. Nye udlæg i kystzonen skal derfor begrundes – enten funktionelt eller planlægningsmæssigt – og således, at landskabs- og naturhensyn gives en høj prioritet.

Der må ikke udlægges nye sommerhusområder inden for kystnærhedszonen.

På kyststrækninger og strandbredder, der ligger inden for naturbeskyttelseslovens 300 m's strandbeskyttelseslinie, skal der udvises særlig tilbageholdenhed med en mere intensiv arealanvendelse

Regionale naturområder

Skydeterrænet er en del af et større regionalt naturområde. I de regionale naturområder findes en betydelig koncentration af landskabelige-, natur- og kulturhistoriske værdier samt særlige muligheder for friluftsliv. Målsætningen for disse områder er sikring, beskyttelse og forbedring af de eksisterende værdier.

Landskabs- og naturmæssige værdier i de regionale naturområder skal sikres gennem fredning, arealopkøb og naturpleje, samt gennem en konsekvent administration af naturbeskyttelses- og planlovens bestemmelser. Amtsrådet ønsker at gøre en særlig indsats for pleje af de fredede arealer.

Værdierne skal også sikres gennem formidling og vejledning til borgerne.

Der må ikke etableres anlæg eller foretages indgreb, der kan forringe områdets landskabs- og naturmæssige værdier og spredningsmulighederne i de økologiske forbindelser.

Levesteder for det vilde dyre- og planteliv skal i videst muligt omfang bevares og udbygges som et sammenhængende netværk af større og mindre naturarealer.

Nyanlæg eller udvidelse af eksisterende arealer til bolig- eller erhvervsformål samt etablering af større rekreative eller tekniske anlæg må generelt ikke finde sted. Byggeri nødvendigt for jordbrugserhvervene kan dog etableres efter forudgående landzonetilladelse mht. placering og udformning.

Samfundsmæssige nødvendige anlæg kan kun tillades under hensyntagen til de naturbeskyttelsesmæssige interesser.

Vandindvinding, dræning og spildevandsafledning må ikke forringe fugtige enge, mosers, søers og vandløbs vandstands niveau eller renhed og dermed deres biologiske værdi.

Særligt fredningsmæssigt beskyttelsesområde

Området er udpeget som særlige fredningsmæssigt beskyttelsesområde fra fjorden og ca. 1/3 del op af skydeterrænet. Målet med områderne er at tillægge beskyttelsen af natur, landskabs- og /eller kulturelementer en afgørende vægt.

Målet er især at bevare, beskytte og forbedre områder med særligt sårbare og sjældne naturtyper, dyre- og plantearter, kulturminde og uspolerede landskaber, for derigennem at sikre en alsidig og bæredygtig natur samt de kulturhistoriske mindesmærker i regionen.

De særlige regionale naturbeskyttelsesområder er en del af de regionale naturområder, hvorfor retningslinierne for disse også gælder her. Til de særlige regionale naturbeskyttelsesområder knyttes enkelte mere restriktive retningslinier, hvor beskyttelseshensynet vejer tungest:

1. Der må ikke etableres nye anlæg og aktiviteter eller ske ændringer af eksisterende forhold uden vidtgående hensyn til områdets beskyttelsesstatus. Kan anlægget eller aktiviteten ikke etableres i fuldt omfang uden nogen form for gene for området skal der henvises til områder uden særlige beskyttelseshensyn.
2. Der må ikke etableres større rekreative anlæg og aktiviteter. Eksisterende aktiviteter kan ikke udvides. Mindre støttepunkter for det almene uorganiserede friluftsliv kan dog tillades, forudsat at det kan ske uden at beskyttelseshensynet tilsidesættes.
3. Planlægning og administrative afgørelser skal administreres stramt under hensyn til de udpegede områders beskyttelsesværdier.

Drikkevandsinteresser

Området er del af en større udpegning af områder med drikkevandsinteresser.

For at sikre en tilstrækkelig, uforurennet og velbeskyttet grundvandsressource til dækning af det fremtidige behov for rent drikkevand har amtet udpeget områder med drikkevandsinteresser. Områder med drikkevandsinteresser udgør en stor del af amtets areal, og her findes der mange steder grundvand af god kvalitet. Denne klassificering af grundvandet er grundlaget for amtets prioritering af oprydningen af forurenede grunde og for den forebyggende indsats i forhold til byudvikling, indvinding af råstoffer og andre grundvandstruende arealanvendelser

Fredede diger

Langs skydeterrænets nordvestlige afgræsning har amtet registreret et jorddige. Ligeledes har amtet registreret et mindre dige bag skydevolden som løber tværs over skydeterrænet. (Diget bag skydeterrænet er imidlertid ikke genfundet under styrelsens gennemgang af terrænet. På gamle udskiftningskort og i felten ses resterne af et jorddige i den østlige del af strandengen. Dette dige er ikke registreret af amtet, men påført grundkortet, bilag 1.)

Reglerne for fredede diger er beskrevet i efterfølgende afsnit 8.6 Naturbeskyttelsesloven.

Fredning

Størstedelen af de helt kystnære områder omkring Dybsø Fjord er fredet.

Fredningen er primært gennemført for at bevare og sikre karakteristiske landskabstræk, kulturhistoriske elementer, biologiske- og rekreative værdier.

Amtet fører tilsyn med, at formålet i kendelserne overholdes, og samarbejder med lodsejere om naturpleje på privatejede fredninger. Statsskovdistriktet laver naturpleje på statsejede arealer.

I fredede områder må der ikke gennemføres aktiviteter, som ikke er tilladt efter kendelsen for det pågældende areal. Hvis en lodsejer ønsker at gøre noget, der strider imod kendelsen, kan der søges om dispensation ved Fredningsnævnet.

Særligt Følsomme Landbrugsområder

Hele skydeterrænet er udpeget som Særligt Følsomme Landbrugsområder (SFL) med naturinteresser.

SFL-områderne er ofte udlagt i regionale naturområder og sårbare grundvandsområder. Det skal sikre at vi får mest mulig natur og miljø for pengene.

Ordningerne dækker både jord i omdrift og vedvarende græsarealer. For jord i omdrift kan ejeren kombinere mange af ordningerne med hektarstøtten. På de vedvarende græsarealer kan der ofte søges om dyrepræmier til de samme arealer.

I ordningerne stilles der særlige krav til en mere ekstensiv landbrugsdrift for at:

- beskytte vandmiljøet i området f.eks. drikkevand, søer, åer samt kystvande
- forbedre og bevare naturværdierne i områdets truede naturtyper, f.eks. strandenge, heder og ferske enge.

Ejeren forpligtes i 5, 10 eller 20 år, med aftale start 1. september. Tilskuddet udbetales af Direktoratet for FødevarerErhverv hvor 50% finansieres af EU.

Skovrejsningsområde

Skydeterrænet er del af et større område hvor skovrejsning er uønsket. Skovrejsning er ikke ønskelig af hensyn til områdernes nuværende natur- og landskabsværdier samt i visse tilfælde af hensyn til kulturhistorien.

Kystvand med skærpet målsætning

Dybsø Fjord er udpeget som kystvand med skærpet målsætning. Den skærpede målsætning bruges, når et område kræver særlige hensyn.

Dybsø Fjord er skærpet målsat, da området ligger i et internationalt fuglebeskyttelsesområde. Miljøundersøgelserne de senere år har vist, at de kystnære dele af Dybsø Fjord endnu ikke opfylder den skærpede målsætning. I den centrale del af fjorden forekommer der mange blomsterplanter, og området opfylder målsætningen. De seneste år har vist en fremgang, så der er en forventning om, at målsætningen kan blive opfyldt i det meste af området.

8.5 Kommuneplanlægning

Fladså Kommuneplan

Skydeterrænet er ikke beskrevet direkte i kommuneplanen, men følgende nævnes i bestemmelserne for Vester Egesborg lokalplan:

”At arealer indenfor 1 km fra skydebanen, beliggende sydvest for Vester Egesborg ikke må udlægges til støjfølsom arealanvendelse uden forudgående vurdering af støjkonsekvenserne.”

8.6 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven (LBK nr. 884 af 18/08 2004) skal medvirke til at værne landets natur og miljø så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer, samt offentlighedens adgang.

Beskyttede naturtyper m.v.

Naturbeskyttelseslovens (NBL) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af naturtyper. Det drejer sig om:

- ♦ Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev (NBL §3)
- ♦ Sten og jorddiger (NBL §4)
- ♦ Klitfredede arealer (NBL §§8-11)

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner, der gælder for de beskyttede naturtyper, der forefindes på skydeterrænet. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens ”Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper”, fra 1993.

Moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at pleje af arealerne i form af slåning, græsning eller lignende ikke strider mod denne bestemmelse.

Med ændringen af loven i 2004 slås det fast, at den beskyttede naturtype ”overdrev” fremover defineres som såkaldte ”biologiske overdrev”, dvs. at det er områdets botaniske kvalitet, der er afgørende for, om området kategoriseres som overdrev, og ikke dets kulturhistorie, dvs. tidligere driftshistorie.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m², er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Bygge- og beskyttelseslinier

Udover ovennævnte naturtype-beskyttelse fastsætter naturbeskyttelsesloven beskyttelseslinier for en række markante landskabselementer:

- ♦ Strande (NBL §15)

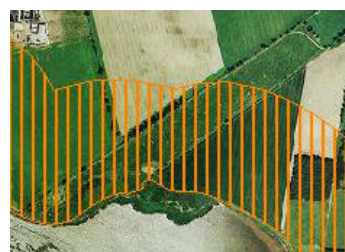
- ♦ Søer og åer (NBL §16)
- ♦ Skove (NBL §17)
- ♦ Fortidsminder (NBL §18)
- ♦ Kirker (NBL §19)

Beskyttelseslinierne administreres af amtet. Nedenstående er beskrevet de beskyttelseslinier som findes på skydeterrænet.

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens § 3, set i forhold til forsvars anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 3.

Strandbeskyttelseslinien

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og kyststrækninger, som ligger inden for kystbeskyttelseszonen på 300 m. Tilstandsændringer, herunder ændringer af terrænet, vil forudsætte dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 15, stk.1 om strandbeskyttelseslinjen. Beskyttelseslinien var tidligere 100 m men med **lov nr. 439 af 1. juni 1994** om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne) blev Naturbeskyttelseslovens klitfrednings- og strandbeskyttelseslinie, jf. §§ 8 og 15, udvidet fra 100 m til 300 m.

Figur 8: Strandbeskyttelsesliniens udbredelse på skydeterrænet. © Cowi og KMS.

Bestående forsvarsanlæg er undtaget fra denne beskyttelseslinie ifølge § 15, stk. 2, 4.

Se strandbeskyttelsesliniens udbredelse på figur 8.

Fortidsminder: Sten- og jorddiger

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

Fra 1. august 2001 er den generelle beskyttelse af sten- og jorddiger udvidet til at gælde:

- alle stendiger
- alle offentligt ejede diger
- alle diger på og ved beskyttede naturtyper som enge, overdrev, heder o.lign. - uanset om de er vist på de trykte kort eller ej.

På kortbilagene til denne plan er ovenstående sten- og jorddiger indtegnet.

Fortidsminder og beskyttelseslinier

Synlige eller tinglyste fortidsminder er fredet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 12. Dette betyder, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af fortidsminderne. Ifølge lovens § 13 må der på fortidsminder og inden for en afstand af 2 meter ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldetektor. I lovens § 18 står der herudover,

at der ikke må foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i § 12. Der ikke må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende. Forbudet gælder dog ikke for 1) landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning, 2) gentilplantning af skovarealer, der ligger uden for 2-meterzonen, 3) beplantning i eksisterende haver samt 4) sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme. Lovens § 18 administreres af amtet.

Særlige retningslinier for administration af naturbeskyttelsesloven på hjemmeværnets arealer

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 set i forhold til hjemmeværnets anvendelse af skydeterrænet og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 6.

8.7 Offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer

I forbindelse med spørgsmålet om offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer skal der henvises til **lov nr. 336 af 6/6-1991** ”om forbud mod ophold på og færdsel gennem hjemmeværnets skydeområder og andre militære områder”, hvorved Forsvarsministeren kan fastsætte forbud mod færdsel. Til loven findes bekendtgørelse nr. 64 af 30. januar 2002: ”Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem hjemmeværnets skydeområder og andre militære områder”

Fra bekendtgørelsens § 1, stk. 2 fremgår det bl.a., at offentlighedens adgang: ”...dog tilgodeses, når hensynet til sikkerhed samt uddannelses- og øvelsesvirksomhed tillader dette. Bestemmelser om offentlighedens adgang til det enkelte øvelsesområde skal fremgå af drifts- og plejeplanen, ordensreglementet samt af afspærringsforanstaltningerne, herunder tilkendegivelser ved forbudstavler.”

8.8 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder

Det forudsættes, at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand (Naturbeskyttelsesloven § 52). Det bemærkes, at amtskommunerne i forbindelse med udøvelse af tilsynet i medfør af Naturbeskyttelsesloven § 73 kan gøre statslige arealforvaltende myndigheder opmærksom på eventuel manglende pleje.

Plejepligten indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette opnås ved fra tid til anden at fjerne f.eks. selvsåede træer fra hede- eller engarealer.

Plejepligten omfatter bestemmelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger i lovens § 3-4 og om fortidsminder i § 12-13. Plejepligten gælder dog ikke for vandløb og søer.

8.9 Museumsloven

Arkæologiske anlæg (i loven benævnt ”jordfaste fortidsminder”), herunder grave, gravpladser, bopladser, ruiner m.v., som ikke er fredet efter Naturbeskyttelsesloven, er beskyttet af museumslovens § 26. Loven omfatter også eventuelle fortidsminder, der endnu ikke er registreret, men som f.eks. kommer til syne ved jordarbejder. Loven administreres af Kulturarvstyrelsen.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, eller en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk naturgenstand, som er beskyttet efter museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til Kulturarvstyrelsen. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse.

Varetagelse af de arkæologiske interesser sker i et samarbejde mellem Hærhjemmeværnsdistriktet og Kulturarvstyrelsen.

Det skal nævnes, at bestemmelsen omkring nærmere undersøgelser af usædvanlige naturhistoriske naturgenstande forventes anvendt yderst sjældent.

FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

9 Hjemmeværnets fremtidige behov og ønsker

Normal procedure for udarbejdelse af drifts- og plejeplanlægning er, at hjemmeværnet beskriver alle fremtidige behov og ønsker til terrænet. Hærhjemmeværnsdistrikt Sydsjælland har dog ikke fået afklaret de øvelsesmæssige forhold, ligesom den fremtidige anvendelse ikke var kendt ved afslutningen af drifts- og plejeplansprocessen. Derfor har det ikke været muligt at supplere beskrivelsen af den nuværende drift og pleje i afsnit 6 med yderligere behov og ønsker.

Området ønskes også fremover friholdt for jagt. Dette begrundes bl.a. med at hjemmeværnet ønsker at tage mest mulig hensyn til udpegningen som fuglebeskyttelsesområde, samtidig med at området smalle, rektangulære form ikke egner sig til udfoldelse af jagt.

10 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Ved en skrivelse af 8. oktober 2003 orienterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere, bestående af Storstrøms amt, Fladså Kommune, Museerne i Fladså, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening, samt Danmarks Jægerforbund om, at en drifts- og plejeplanlægning for Vester Egesborg skydeterræn var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen. Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen hed det, at

”Drifts- og plejeplanlægningen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænet og dermed sikre en tilfredsstillende opfyldelse af hjemmenværnets behov for uddannelse og træning af enheder, samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.

Drifts- og plejeplanlægningen vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebehov samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Bidrag

Et vigtigt formål med planlægningen er at tilvejebringe al relevant information om terrænet og sikre, at de til området knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”

Endvidere hed det, at

“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag, der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen.

Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at hjemmenværnet som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til en drifts- og plejeplan. Dette planforslag vil efterfølgende blive tilsendt bidragyderne til kommentering. Styrelsen bad om, at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 15. december 2003.

Skov- og Naturstyrelsen har modtaget bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og Næstved. Det skal bemærkes, at Friluftsrådet er fællesrepræsentation for friluftslivet i Danmark, og som sådan sørger for at varetage såvel de tilsluttede organisationers som den almene befolknings behov for og interesser i et aktivt friluftsliv.

Bidragene er generelt set indføjjet ordret.

10.1 Storstrøms Amt og Fladså Kommune

Amtet og kommunen var forhindret i at deltage i bidragyderbesigtigelsen, og der blev derfor afholdt en særskilt besigtigelse i oktober 2003.

Under besigtigelsen var styrelsen, amtet og kommunen i dialog omkring drifts- og plejetiltag - konklusionen blev følgende:

- Området plejes uden anvendelse af gødning eller sprøjtning.
- Af hensyn til artsdiversiteten, kulturhistoriske og landskabelige hensyn foreslås pleje ved afgræsning eller høslæt. Afgræsningen kan med fordel foregå over hele arealet.
- Samgræsning vil være optimalt.
- Hvis der kan skabes et sammenhængende græsningsareal med afgræsningen af det fredede område ved Stejlebakken vil det være at foretrække. Dette vil skabe mulighed for at den særegne flora der stadig findes på Stejlebakken kan sprede sig til skydeterrænet.
- Det vil være en naturmæssig fordel at den massive bræmme af tagrør skæres ned inden afgræsning for på den måde at skabe åbenhed ud mod Dybsø Fjord.

10.2 Bidrag fra Friluftsrådet

Indledningsvis takker Friluftsrådet for denne mulighed for, at Rådet og dets medlemsorganisationer har mulighed for at komme med ønsker og kommentarer til den kommende drifts- og plejeplan for Vester Egesborg Skydeterræn. Samtidig ønsker Friluftsrådet at takke for den fine rundvisning, som Skov- og Naturstyrelsen arrangerede i samarbejde med Hærhjemmeværnsdistrikt Sydsjælland (HHD SSJ) fredag den 7. november 2003.

Rådet er meget tilfreds med udarbejdelsen af drifts- og plejeplaner for de militære øvelsespladser generelt, idet disse områder ofte indeholder naturværdier af en størrelse og grad, der gør dem helt unikke. Det er meget positivt, at der i disse planer skal indarbejdes, i hvilket omfang og under hvilke vilkår offentligheden skal have adgang til disse naturskønne områder.

Offentlighedens adgang generelt

Generelt ønsker Friluftsrådet, at der skal være adgang til øvelsespladsen uden for øvelsestiden. Derved mener Rådet, at det skal være muligt at færdes ad veje og stier til fods, på cykel og til hest, samt yderligere i terrænet til fods. Yderligere mener Rådet, at det ville være hensigtsmæssigt, hvis kvaliteten af den befæstede sti på arealet blev forbedret således, at kørestolsbrugere og gangbesværede nemmere kan færdes på arealet.

En sådan forbedring af adgangsforholdene, mener Friluftsrådet, vil være i god overensstemmelse med den gældende lovgivning og i tråd med Forsvarsministeriets udmelding, i følgebrevet til det udsendte udkast til bekendtgørelser i medfør af lov om ophold på og færdsel

gennem Forsvarets skydeområder og andre militære arealer, j.nr. 9. kt. 99-0018-5, om at ”... *hensigten med loven og de hertil hørende bekendtgørelser ikke er at indskrænke offentlighedens adgang til forsvarets arealer eller i øvrigt at skærpe retstilstanden, tværtimod.*”

På grund af skydeterrænets beliggenhed, vil forbedrede adgangsmuligheder fra vandsiden, også være ønskværdige. Derved kan sejlende i grupper eller alene bruge arealet f.eks. til at gå i land og indtage sin frokost eller til et længerevarende ophold i et eventuel shelter. Dette kan bl.a. blive interessant i forbindelse med en udflugt i selskab med en naturvejleder fra en af de nærtliggende naturskoler el. lign.

Det er Friluftsrådet indtryk, at adgangs- og parkeringsforhold ved skydeterrænet generelt er meget dårlige. Derfor mener Rådet, at lågen ved indfaldsvejen til arealet skal fjernes således at arealet fremstår mere åbent og velkomment for publikum. Samtidig mener Friluftsrådet, med henblik på den forventede fremtidige færdsel i området, at adgangsvejen til arealet bør forbedres og parkeringsforholdene optimeres. Endelig mener Friluftsrådet, at skiltningen til arealet skal bringes i overensstemmelse med gældende regler. Hvis et overordnet regelsæt ikke eksisterer, foreslår Rådet, at Hjemmeværnsdistriktet følger de retningslinier, Forsvarskommandoen har angivet i skrivelsen ”*Afmærkning af Forsvarets arealer og etablissementer–Tillæg til FKOBST 610-4*”

Skydeterrænet bærer generelt præg af ringe benyttelse og, som følge heraf, mangel på vedligeholdelse gennem en årrække. Friluftsrådet er dog af den mening, at læskurene fremstår i en sådan stand, at skoleklasser, naturskolegrupper og andre besøgende vil kunne benytte dem til at søge læ i i tilfælde af dårligt vejr. Det er ikke Rådets holdning, at kloakering eller lignende modernisering er en nødvendighed.

Endelig ønsker Rådet, at der bliver mulighed for etablering af en primitiv overnatningsplads med dertil hørende shelter, bålplads m.m. Det er Friluftsrådets indtryk, at flere lokale organisationer kunne være interesseret i at stå for etableringen og afholde eventuelle udgifter i forbindelse med dette. Samtidig opfordrer Rådet Hjemmeværnsdistriktet til at tage kontakt til lokale spejdergrupper, fritidsklubber, børne- og ungdomsklubber m.m. med henblik på en aftale.

Samarbejde med lokale organisationer

Det er Friluftsrådets håb, at nuværende brugere af området også i fremtiden har mulighed for at benytte arealet til deres aktiviteter. De militære arealer har ofte interesse for mange forskellige brugergrupper såsom skoleklasser, ungdomsklubber, hundetrænere, skydeklubber m.f. Det er Rådets indtryk, at specielt faciliteter som skydebaner og overnatningspladser tiltrækker sig interesse. Friluftsrådet håber derfor, at Hjemmeværnet i fremtiden vil være åbne over for ønsker om både organiseret og uorganiseret brug af Vester Egesborg Skydeterræn.

Formidling

Friluftsrådet finder det relevant at foreslå, at der for Vester Egesborg Øvelsesterræn udarbejdes et ordensreglement med deraf følgende retningslinier for den offentlige adgang til arealet.

Endvidere vil Rådet opfordre til, at der i lokalaviser og på en hjemmeside informeres om skydeterrænets aktiviteter, så befolkningen har mulighed for at få at vide, hvornår der er åbent for

færdsel i området. Til inspiration kan nævnes hjemmesiden www.hok.dk/ghr/ovelseterraen hvor man kan finde oplysninger om Antvorskov og Næstved Øvelsespladser.

Samtidig foreslår Friluftsrådet, at der udarbejdes en lille folder á la Skov- og Naturstyrelsens vandretursfoldere, der fortæller om dette smukke naturområde, dets flora og fauna, landskabstyper, historie og geologi.

Både i en folder, på hjemmesiden og i lokalaviserne vil der samtidig være mulighed for at beskrive reglerne for færdsel i øvelsesområdet.

Friluftsrådet ser frem til modtagelsen af udkast til drifts- og plejeplan for Vester Egesborg Skydeterræn.

10.3 Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening

Generelt

Den primære naturoplevelse er udsigten over Dybsø Fjord fra terrænets højere områder. For ornitologisk interesserede har den lavere del med rørskov og fjord særlig tiltrækning.

Opmærksomheden henledes på at hele fjordområdet har interesse som internationalt naturbeskyttelsesområde.

Adgangen til området er ikke hensigtsmæssig, men ved rundvisningen blev det tilkendegivet at forbedring tilsyneladende er let at gennemføre.

Brug af skydeterrænet

Ved planlægning af skydeøvelser og lignende bør der tages hensyn til fugles yngle- og træk-tider. Der er i nærliggende store vådområder restriktioner af denne art.

Disse områder ligger tæt på, måske indenfor skydeterrænets sikkerhedsafstand.

Særligt

Områdegrænsen mod nordvest er et gammelt gærde, desuden er der et lavt gærde tværs over skydeterrænets lave del. Gærderne er tydeligt angivet på udskiftningskort fra Vester Egeds-borg Byers Jorde 1800, og genfindes i uændret trace på nyere kort fra GI / KMS.

Kvalificeret pleje og genopretning af disse historiske gærder bør have høj prioritet. Gærderne har desuden stor værdi for terrænets landskabsperspektiv.

Danmarks Naturfredningsforening Præstø / Fladså lokalkomite skal gøre opmærksom på at der i de nærliggende kystområder er foretaget udgravninger af jernalderboplads, enhver graveaktivitet i skydeterrænet bør derfor aftales med Næstved Museum.

10.4 Bidrag fra Næstved Museum

Museet bekræfter og understreger Danmarks Naturfredningsforenings bemærkning vedrøren-de de mulige arkæologiske/kulturhistoriske interesser på arealet. Den vikingetidige anløbs- og handelseplads, der er blevet udgravet kun få hundrede meter fra skydeområdet, er af usæd-vanlig karakter, og kan muligvis have udløbere langs kysten, også til det nuværende skydeter-

ræn. Endvidere er kysterne langs Dybsø Fjord meget rige på bopladslevn fra stenalderen. Det er således sandsynligt, at der ved anlægsarbejder på skydeterrænet vil kunne fremkomme forhistoriske anlægsspor, der vil kræve egentlige undersøgelser forud for destruktionsarbejdet.

Næstved Museum vil derfor gerne orienteres om projektets omfang og ud fra dette komme med en nærmere vurdering af de eventuelle undersøgelsesmæssige behov.

10.5 Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forbund

Man kunne med fordel lave grupper af buskads fordelt over det højtliggende område af skydeterrænet til fordel for små fugle og andet vildt.

Etablering af en ferskvandssø på det nuværende håndgranats øvelsesområde til gavn for vade-fugle og padder ville også være en god ide.

Ved naturgenopretning kommer man ikke udenom afgræsning/høslæt på hele arealet og bortskaffelse af områder med tagrør, således at der er en korridor fra vandet, så gæs og ænder har fri adgang fra fjorden til at gå direkte på land og fouragere.

Det har måske sin rigtighed at fjerne skydevolden, da den frister til bestigning og det vil forstyrre dyrelivet. En anden mulighed var at forkorte den anlagte vej, så der ikke er direkte adgang til strandsumpen/skydevolden. Man kan kompensere for offentlighedens udkigs tab, ved at bygge et fugletårn, lagt i poppelgærdet mod vest med passende afstand fra strandsumpen, således at fugle og vildt bliver forstyrret mindst muligt. Et fugletårnet vil passe godt ind i amtets strategi om udsigt over fjorden.

Amtet har i forvejen fugletårn i Jarsskov vest for skydeterrænet og udkigspunkter på Grønhøj øst for, samt ved Kostræde Banker sydøst for.

Disse tiltag ville kunne øge Fuglenes raste og yngle forhold i en positiv retning og en jagt-fredning ville yderligere gavne, så der er fred i den tid hvor der ikke er øvelse. Det er lidt problematisk med øvelser i månederne April, Maj & Juni, der vil skade ynglefuglene samt September & Oktober det vil skade trækfuglene.

11 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

11.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand

Den overordnede målsætning for Vester Egesborg Skydeterræn bør være, at der via afgræsning skabes gode muligheder for at området over tid kan udvikles mod et overdrev samt tilhørende strandeng og strandsump med lav og artsrig vegetation.

Ifølge Hjemmeværnskommandoens retningslinier gives der kun dispensation til brug af pesticider på hjemmeværnets arealer, hvis det er sikkerhedsmæssigt påkrævet og kun såfremt alternative renholdelsesmetoder ikke er anvendelige. Der vurderes ikke at være forhold som giver dispensation til anvendelse af pesticider på Vester Egesborg Skydeterræn.

Der bør ikke anvendes gødning eller anden form for jordforbedrende midler da målet med området bør være, at der gennem kontinuerlig afgræsning, gradvist kan udvikle sig til et område med overdrevs- samt strandengslignende flora.

Lovgivning

Drift og pleje af Vester Egesborg skydeterræn skal naturligvis leve op til de internationale, nationale, regionale og lokale lovgivningsmæssige forpligtigelser, som den danske stat, Storstrøms Amt, Fladså Kommune og EU har pålagt områderne ifølge Natura 2000, naturbeskyttelses- og planlovgivningen samt via region- og kommuneplanlægningen.

11.2 Flersidig anvendelse af det statsejede skydeterræn

Synliggørelse og forbedring af adgangsmulighederne

Da området kun anvendes i begrænset omfang til forswarets øvelsesaktivitet er der gode muligheder for at offentligheden kan benytte området. Imidlertid er det svært at finde vej til området via den uanseelige markvej, som er blokeret af en jernlåde. For at forbedre og synliggøre adgangsmulighederne, foreslås det derfor at jernlågen fjernes, og at der ud mod vejen i Vester Egesborg By opstilles tydelig skiltning. Skiltningen bør være i sammenhæng med en opslagstavle hvor Hjemmeværnet ifølge gældende regler opsætter ordensreglement og tilhørende aktivitetsoversigt. Via denne fremgangsmåde kan besøgende trygt besøge Vester Egesborg Skydeterræn uden for øvelsestid.

Bommen som standser trafikken umiddelbart når man kommer ind på terrænet umuliggør parkering på terrænet. Det foreslås at bommen flyttes 30-50 meter op ad vejen mod fjorden for derved at skabe mulighed for parkering. Den tykke græspels og områdes høje, tørre beliggenhed vurderes at kunne fungere som parkeringsområde uden yderligere etablering. Såfremt der opstår problemer med kørsel uden om bommen kan parkeringsområdet afgrænses med store natursten eller ved gravning af en rende. Af hensyn til bevægelseshæmmede bør der være mulighed for at kørestole kan passere bommen.

Markvejen fra Vester Egesborg By og ned til skydeterrænet foreslås forbedret så almindelige personbiler kan køre på vejen året rundt.

Naturvejledning og formidling

Vester Egesborg Skydeterræn er beliggende ved Dybsø Fjord, hvor Miljøministeriet ejer øen Dybsø. Nogle få km. syd herfor ligger Avnø, som også ejes af Miljøministeriet og administreres af Falster distrikt.

Det er Skov- og Naturstyrelsens hensigt, at øge naturvejledningen og formidling af disse to lokaliteter. Bl.a. arbejdes der, i samarbejde med Vordingborg og Næstved kommuner, på etablering af en naturskole på Avnø, ligesom det på sigt er planen at skabe en række friluftsmæssige støttepunkter langs kysten i Dybsø Fjord- og Avnø Fjord-området.

På denne baggrund opfordres til, at man ved planlægningen for Vester Egesborg Skydeterræn i videst muligt omfang, åbner mulighed for at området kan benyttes friluftsmæssigt af offentligheden – både fra landsiden og fra søsiden

Konkret kunne Skov- og Naturstyrelsen f. eks. se muligheder i at Vester Egesborg kunne indgå i en ” *kysten rundt langs Dybsø Fjord- tur* ”, som naturvejlederen på Avnø Naturskole kunne udbyde, eller at kajaksejlere på fjorden kunne få glæde af Vester Egesborg Skydeterræn som rastested.

Næstved kommune driver i forvejen en naturskole i Svenstrup ganske tæt ved Vester Egesborg – også i denne sammenhæng er det nærliggende at indtænke friluftsmulighederne i den kommende planlægning for skydeterrænet.

For at kunne gennemføre ovenstående vil det være en stor hjælp at der udarbejdes et ordensreglement med tilhørende opdateret aktivitetsoversigt, som bliver nemt tilgængelig for offentligheden.

Forslag til ordensreglement for Vester Egesborg Skydeterræn

Ordensreglement med tilhørende aktivitetsoversigt kan placeres ved skyde- og øvelsesterrænets naturlige indfaldsvej fra Vester Egesborg By.

Velkommen til Vester Egesborg Skydeterræn

Vester Egesborg Skydeterræn er et 8 hektar stort militært område. Området har siden 2003 været anvendt af hjemmeværnet til uddannelse af hjemmeværnets enheder.

Der er adgang for publikum på skydeterrænet, når der ikke foregår øvelsesaktiviteter. Når der foregår øvelser, som ikke er forenelige med publikums færdsel vil dette fremgå af skiltning ved indfaldsvejen fra Vester Egesborg By og ved hejsning af bøjle i masten på den østlige del af terrænet.

Ved færdsel gælder:

- *Færdsel må foregå til fods, på cykel og til hest.*
- *Badning med heste er tilladt på arealets kyststrækning, men udvis opmærksomhed for de dybe huller som findes i terrænets strandsump.*
- *Hunde skal altid føres i snor.*
- *Det er forbudt at opsamle ammunition eller dele heraf.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv.*

Fund af ammunitionsgegenstande bedes meldt til
Stensved Kaserne tlf. 72 47 61 00.

I samarbejde med miljømyndighederne har Hjemmeværnet udarbejdet en drifts- og plejeplan, der skal søge at varetage hensynet til områdets natur. Planen indebærer at hjemmeværnet ved en aktiv indsats vil søge at fastholde og forbedre forholdene for områdets flora og fauna samt rekreative og kulturhistoriske værdier bl.a. ved at udbygge og vedligeholde pleje af græsarealer, strandenge, levende hegn og ved forbedrede adgangsforhold.

11.3 Kulturhistoriske interesser

Der bør tages hensyn til de jorddiger der ses på terrænet i dag. Ved eventuelle anlægsarbejder bør der også tages hensyn til ikke umiddelbart synlige kulturhistoriske elementer som f.eks. bopladslevn - se bidrag fra Næstved Museum.

Digerne bør holdes synlige og de må ikke beskadiges ved f.eks. gennembrydning eller afsprængning af kraftige sprængningslegemer.

De levende hegn af popler er et karakteristisk kulturhistorisk landskabselement. Poplerne er dog blevet over 20 meter høje, og der er fare for at de gamle stynede stammer vil falde sammen. Det foreslås derfor at poplerne reduceres til den oprindelige højde for styningen, og at hegnet stynes jævnlige herefter. Fremgangsmåden kan forlænge hegnets levetid med mange årtier.

11.4 Forbedringer i plejen af sletten, strandsumpen og strandengen

Det vurderes at hvis skydeterrænet plejes med græsning eller årligt høslæt kombineret med et ophør af næringsstoftilførsel, vil det i løbet af en årrække kunne udvikle sig mod en værdifuld botanisk lokalitet.

Området foreslås derfor indhegnet og afgræsset ekstensivt. Dyrene som vælges til afgræsningen bør være rolige racer, der ikke skaber problemer i forhold til rekreativ udnyttelse af skydeterrænet.

Indhegningen opdeles i en mindre nordøstlig fenne og en større sydvestlig. Når der afholdes skydeøvelser, samtidig med at der er græssende dyr på terrænet, drives dyrene op i den nordøstlige fenne bag skyderetningen. Fremgangsmåden er bl.a. anvendt på Halk Skydeterræn i en længere årrække.

Ovenstående græsningsforslag kan give følgende fordele:

- Naturmæssigt set er græsning en optimal plejemetode,
- Græsning forventes at kunne foregå omkostningsfrit for Hjemmeværnet måske endda med tilskud via SFL-ordningen – se afsnit 8.4
- Ekstensivt græssende dyr er efterhånden et trængt kulturhistorisk element i det Sydsjællandske landskab.

Muligheden for at etablere et sammenhængende græsningsareal med græsningen på Stejlebakken bør overvejes.

For at bevare nem adgangsmulighed for gående, cyklende, rideinteresserede og bevægelseshæmmede foreslås det, at fennen ikke forløber tæt op af vejkannten, men i stedet placeres 3-5 meter parallelt med den sydlige vejkant. Denne fremgangsmulighed åbner op for uhindret færdsel og ridning langs vejen.

Hunde

Det er Skov- og Naturstyrelsens klare holdning, at hunde er velkomne på skydeterrænet, men at de **altid** skal føres i snor.

11.5 Jagt og vildtpleje

Så vidt Skov- og Naturstyrelsen er bekendt foregår der ikke jagt på området. Denne praksis foreslås videreført, således at de 8 ha. kan videreføre sin status som friområde for områdets jagtbare vildt.

Såfremt der indføres jagt bør Forsvarsministeriets regler følges.

AFVEJNING

12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

I dette afsnit redegøres for de overvejelser, der ligger til grund for afvejningen af de fremsatte ønsker beskrevet i afsnit 9, 10 og 11. Forslag og idéer som umiddelbart kan effektueres eller accepteres uden afvejning er ikke medtaget i nærværende afsnit, men i stedet overført direkte til afsnit 13: Plan.

12.1 Afvejning af ønsker og forslag fra Storstrøms Amt og Fladså Kommune

Forslaget om afgræsning kan ikke imødekommes da Hjemmeværnet ønsker at anvende så få ressourcer som muligt på at pleje området. Det blev vurderet at høslæt kan tilgodesee både uddannelses-, ressource- og naturmæssige hensyn.

12.2 Afvejning af ønsker og forslag fra Friluftsrådet

Adgangsmulighederne fra vandsiden vil være tilladt i henhold til det vedtagne ordensreglement – se bilag 4. Som det ses af ordensreglementet vil det være tilladt at færdes af vejen til fods, på cykel og til hest, samt yderligere i terrænet til fods. Adgangsforholdene forbedres således betragteligt, men Hjemmeværnet ønsker ikke at der aktivt opfordres til adgang fra vandsiden, så længe dette vil foregå inde i fareområdet.

Hjemmeværnet har ikke ressourcer til at forbedre vejen så kørestolsbrugere får nemmere mulighed for at færdes på arealet, men såfremt andre offentlige eller private instanser ønsker at forbedre forholdene er Hjemmeværnet åbne for et samarbejde.

Der kunne ikke opnås enighed om at etablere et shelter eller bålplads så længe området anvendes til skydeterræn. Argumentet er at et shelter og bålplads vil gøre området mere attraktivt, hvilket kan medføre yderligere færdsel netop i skydeterrænets fareområde på søsiden, denne færdsel ønsker Hjemmeværnet ikke at opfordre til.

Forslaget om at skoleklasser på udflugt mm. kan anvende depoterne langs den østlige afgræsning til læskure kan ikke imødekommes. Depotterne var tomme ved besigtigelsen i 2003 da terrænet netop var overtaget fra Antvorskov Kaserne. Når der igen afholdes skydeøvelser vil depotterne blive anvendt til skivemateriel samt andet udstyr, hvorfor de vil være aflåst.

Ordensreglementet med tilhørende aktivitetsoversigt vil blive opsat ved indfaldsvejen til skydeterrænet, men der vil ikke blive afsat ressourcer til at udarbejde en folder over terrænet eller til udbygning af hjemmesiden.

12.3 Afvejning af ønsker og forslag fra Danmarks Naturfredningsforening

Skydningerne vil primært foregå i forårs- og efterårsmånederne grundet uddannelsesmønstret. Der vil således foregå skydninger i fuglenes yngle- og træktider, men intensiteten forventes lavere end de tilladte antal aktivitetsdage pr. år ifølge bekendtgørelse om støjregulering af forsvarets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterrener, side 94 og 95. Således vil der aldrig være mere end 68 hverdage og 37 dage i weekender hvor der foregår skydninger per år.

12.4 Afvejning af ønsker og forslag fra Dansk Ornitologisk Forbund

Hjemmeværnet ønskede ikke at etablere en ferskvandssø på skydeterrænet. En sø vil begrænse anvendelsen af skydeterrænet, som i forvejen har en minimumsstørrelse til afholdelse af skydeøvelser og anden uddannelsesaktivitet.

Skydevolden er etableret af sikkerhedsmæssige hensyn og har samtidig en miljømæssig effekt. På moderne skydevolde opsamles størstedelen af projektilerne i granulat således at miljøeffekten begrænses. Skydevolden bevares derfor både af sikkerheds- og miljømæssige årsager.

Vejen ned mod fjorden vil ikke blive forkortet, men i ordensreglementet opfordres besøgende til at vise hensyn til fuglelivet i yngle- og træktider.

Hjemmeværnet har ikke ressourcer til at bygge et fugletårn, men hjemmeværnet er åbne for et samarbejde med andre offentlige eller private instanser. Indtil et samarbejde er etableret henvises til de øvrige fugletårne og udkigspunkter i området.

12.5 Skov- og Naturstyrelsens ønsker til forbedringer af naturområder

Der kunne ikke opnås enighed om at etablere fænger og afgræsse området, til trods for at der eventuelt kan opnås en økonomisk gevinst via tilskudsordninger.

Som beskrevet under punkt 12.2: Afvejning af ønsker og forslag fra Storstrøms Amt og Fladså Kommune, kunne forslaget om afgræsning ikke imødekommes. I stedet vil området blive plejet via høslæt hvor der i forpagtningsaftalen lægges vægt på et sent slæt og hvor slættet fjernes efter vejring.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes forslagene i kap. 9, 10 og 11 samt den i kap. 12 gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder hvordan den udmøntes i retningslinier for skydeterrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

13 Retningslinier for fremtidig anvendelse af Vester Egesborg skydeterræn

Retningslinierne skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som skydeterræn og derfor fortsat skal kunne opfylde hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den forsvarsmæssige benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige, biologiske og kulturhistoriske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke forstyrrer hjemmeværnets brug samt er foreneligt med hensynet til de natur- og kulturmæssige værdier.

13.1 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning

Ved drifts- og plejeplanens ikrafttræden er hverken brug af pesticider (sprøjtning) eller gødskning tilladt.

13.2 Høslæt

Hvert år foretages der høslæt på sletten litra a, efter 5. juli. Det sene tidspunkt tilstræbes af hensyn til planternes frøsætning og insekters livscyklus. Såfremt det sene høslætstidspunkt er til gene for Hjemmeværnets uddannelse kan tidligere høslæt tillades.

Slættet fjernes fra terrænet efter vejring, da en vigtig del af plejen netop består i at begrænse nærringspuljen.

13.3 Forbedringer af offentlighedens adgang

Offentlighedens adgang tillades i henhold til vedlagte ordensreglement, bilag 4.

Lågen ved indfaldsvejen til skydeterrænet tilhører tredjemand, og forsvaret har derfor ikke ret til at fjerne lågen. I løbet af planprocessen er der imidlertid opnået aftale om at lågen fjernes, eller placeres således at den ikke hindre adgangen til de statsejede areal. Tredjemand har ligeledes vist velvilje overfor en forbedring af vejen som fører ned til arealet -dette uden omkostninger for Hjemmeværnet.

Ud mod vejen i Vester Egesborg By placeres ordensreglement og tilhørende aktivitetsoversigt på en tydelig informationsstander.

Der etableres en P-plads på områdets østlige del. P-pladsen afgrænses af en rende, store natursten samt spredt buske af hjemmehørende arter som eksempelvis tjørn og hassel.

Hjemmeværnet vil også fremover være åbne overfor forskellige brugergrupper såsom skoleklasser, ungdomsklubber, hundetrænere, skydeklubber m.f. som ønsker at anvende terrænet. Koordineringen foregår via kontakt til Stensved Kaserne, se evt. ordensreglement, bilag 4.

Når terrænet er lukket p.g.a. skydninger og øvelsesaktivitet vil skydninger og øvelsesaktiviteter være signaleret ved at kuglen i ballonmasten er hejst. Samtidig vil et hvidt blinkende lys ud mod fjorden blive tændt.

Hunde

Hunde er velkomne på skydeterrænet, men de skal **altid** føres i snor.

13.4 Pleje af strandsump og strandeng

I strandrørsumpen ud til fjorden vil der med 3 års mellemrum blive foretaget rørhøst for at fremme strandengsfloraen og for at skabe bedre muligheder for fødesøgende vandfugle. Det høstede materiale fjernes fra området. De første to slåninger foretages med 1 års mellemrum.

13.5 Styning af poppelhegn og pleje af gærder

Det gamle gærde langs områdegænsen mod nordvest plejes ved at de store popler sikres mod stormfald via styning. Der gennemføres således en styning først og sidst i planperioden.

Der vil ikke foregå sprængninger eller anden øvelsesaktivitet som kan skade gærderne.

13.6 Jagt og vildtpleje

Da området er udpeget som habitat og fuglebeskyttelsesområde vil Hjemmeværnet ikke tillade jagt på Vester Egesborg skydeterræn.

13.7 Planændringer

På dette sted indsættes vedtagne tilføjelser til og ændringer af planen.

13.8 Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag

Flytning af eksisterende, permanente anlæg, samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelser fra myndighederne. Afgørelsen, hvorvidt der kræves zonetilladelse træffes af kommunen. Tilsvarende er det kommunalbestyrelsen der ud fra en samlet vurdering, træffer afgørelse om hvorvidt der foreligger lokalplanpligt.

Af hensyn til at kysterne langs Dybsø Fjord er meget rige på bopladslevn fra stenalderen bør Næstved Museum altid kontaktes før større gravearbejde iværksættes.

Rørhøst i perioden 1. marts til 31. oktober kræver tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 32. Tilladelse søges hos Skov- og Naturstyrelsen.

Der henvises i øvrigt til kap. 8 ”Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger”

13.9 Planændringer

Nye, faste stillinger/anlæg, der ikke er medtaget i drifts- og plejeplanen kræver planændring. Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke er beskrevet og afvejet i nærværende plan, kræver planændring. Se afsnit 2.3.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

Midlertidige anlæg

Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de overordnede retningslinier for det pågældende område.

Såfremt placeringen af midlertidige anlæg kræver et større gravearbejde, udjævning eller anden teknisk ændring af terrænet, henvises til kap. 8.

ØKONOMI

14 Økonomiske konsekvensberegninger

En forudsætning for at handlingsplanen gennemføres, er dels at der opstilles et budget over de økonomiske konsekvenser, dels at den årlige tildeling af ressourcer er i overensstemmelse med budgettet.

I det følgende er de økonomiske konsekvenser af planens implementering vurderet på baggrund af det bedst mulige skøn på planlægningstidspunktet.

For alle tiltag gælder at samarbejde med eksempelvis Vordingborg Kaserne kan åbne mulighed for at udføre opgaverne effektivt og billigt, da kasernen råder over maskinel til en del af opgaverne. F.eks. rendegraver, traktor med vogn mm.

14.1 Høslæt

Det bør undersøges om der er mulighed for at indgå aftale om at høslættet udføres i henhold til drifts- og plejeplanens bestemmelser, mod at materialet tilfalder den der udfører høslættet. Såfremt dette ikke er muligt vurderes der at være følgende omkostninger forbundet med høslættet: 3 timer/ha * (traktor á 450 kr/time + traktorfører á 210 + skivehugger á 120) = 2340 kr/ha. 5 ha/år á 2340 kr/ha = 11.700 kr/år

Ved et årligt høslæt af litra a i 15 år á 11.700 kr/år bliver de samlede omkostninger 175.500 kr, som derved udgør den største plejeomkostning på Vester Egesborg Skydeterræn.

14.2 Forbedringer af offentlighedens adgang

Trykning af ordensreglement, aktivitetsoversigt samt opsætning af informationsstander skønnes at kunne udføres for i alt 20.000 kr.

Etablering af P-plads og flytning af bom skønnes at kunne udføres for i alt 10.000 kr.

14.3 Pleje af strandsump og strandeng

Hvert 3. år foretages rørhugst af hele strandrørsumpen og strandengen. Området omfatter 2,2 ha. Erfaringer fra beregninger på Kulsbjerg Øvelsesterræn viser at en rørhøster (monteret med ballondæk/pontoner) inkl. bemanding koster ca. 800 kr/time (CK Enterprise). Det vurderes at hele arealet kan høstes og rørbundterne fjernes for ca. 4000 kr/gang, da arealet er let tilgængeligt.

14.4 Styning af poppelhegnet

Det skønnes at styningen kan udføres uden beregning mod at træet tilfalder den der udfører styningen.

14.5 Forslag til et periodeopdelt budget til gennemførelse af drifts- og plejeplanen**Sammenfatning af drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser**

Arbejdsopgave	2005 - 2009	2010 - 2014	2015 - 2019	Total
Høslæt	58.500	58.500	58.500	175.500
Forbedringer af offentlighedens adgang	20.000			20.000
P-plads og flytning af bom	10.000			10.000
Pleje af strandsump og strandeng	8.000	8.000	4.000	20.000
I alt	96.500	66.500	62.500	225.500

BILAG

15 Oversigt over bilag

Bilag 1: Grundkort over Vester Egesborg skydeterræn.

Bilag 2: Drifts- og plejekort over Vester Egesborg skydeterræn.

Bilag 3: Retningslinier for hjemmeværnets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

Bilag 4: Ordensreglement.

Bilag 5: Udpegningsgrundlaget og kortbilag over habitatområde 148: Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde

Bilag 6: Udpegningsgrundlaget for Ramsar og EF-Fuglebeskyttelsesområde F81: Karrebæk, Dybsø og Avnø Fjorde

Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til naturbeskyttelseslovens § 3

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens § 3 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden, derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens § 3.

Militære aktiviteter

I tilfælde, hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn), vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af, om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens § 3, bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozing, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a., at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Tvilstilfælde

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

Forvaltningsplaner

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens § 3.

Velkommen til Vester Egesborg Skydeterræn

Vester Egesborg Skydeterræn er et 8 hektar stort militært område. Området har siden 2003 været anvendt af hjemmeværnet til uddannelse af hjemmeværnets enheder.

Der er adgang for publikum på skydeterrænet, når der ikke foregår øvelsesaktiviteter. Når der foregår øvelser, som ikke er forenelige med publikums færdsel vil dette fremgå af skiltning ved indfaldsvejen fra Vester Egesborg By og ved hejsning af bøjle i masten på den østlige del af terrænet.

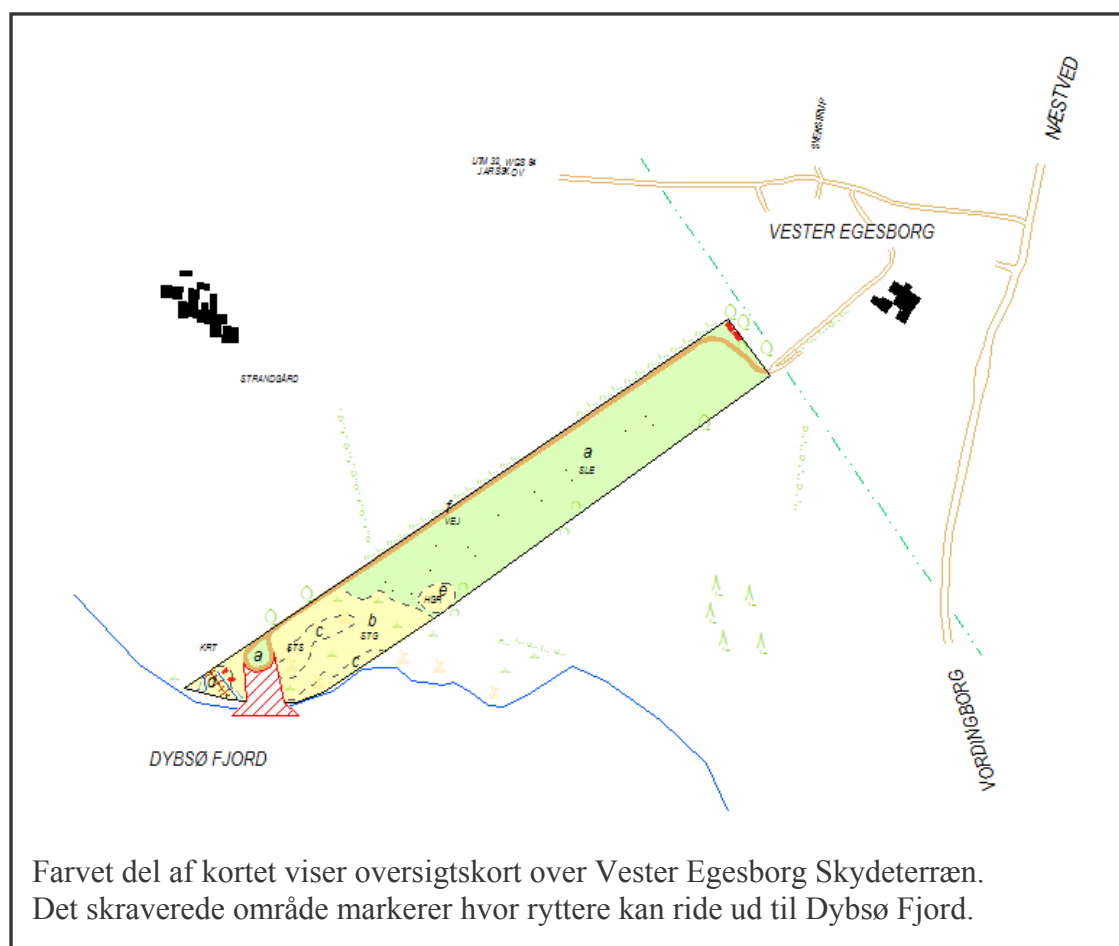
Ved færdsel gælder:

- *Færdsel må foregå til fods over hele terrænet.*
- *Opmærksomhed henledes på at der forekommer dybe huller og skydebaneanlæg i terrænet.*
- *Færdsel på cykel er tilladt på vejen.*
- *Færdsel til hest er af hensyn til hest og rytters sikkerhed kun tilladt langs vejen og derfra videre ud mod Dybsø Fjord – se kort på næste side, som angiver det område hvor ryttere kan ride ud til fjorden.*
- *Hunde skal altid føres i snor – husk hundepose!*
- *Det er forbudt at opsamle ammunition eller dele heraf.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv. Skydeterrænet er bl.a. udpeget som fuglebeskyttelsesområde, og der opfordres til at besøgende ikke bestiger skydevolden i fuglenes yngle- og træktider: April, maj og juni samt september, oktober.*
- *Al færdsel foregår på eget ansvar.*

Fund af ammunitionsgenstande bedes meldt til
Stensved Kaserne tlf. 72 47 61 00.

I samarbejde med miljømyndighederne har Hjemmeværnet udarbejdet en drifts- og plejeplan, der skal søge at varetage hensynet til områdets natur. Planen indebærer at hjemmeværnet ved en aktiv indsats vil søge at fastholde og forbedre forholdene for områdets flora og fauna samt rekreative og kulturhistoriske værdier bl.a. ved at udbygge og vedligeholde pleje af græsarealer, strandenge, levende hegn og ved forbedrede adgangsforhold.

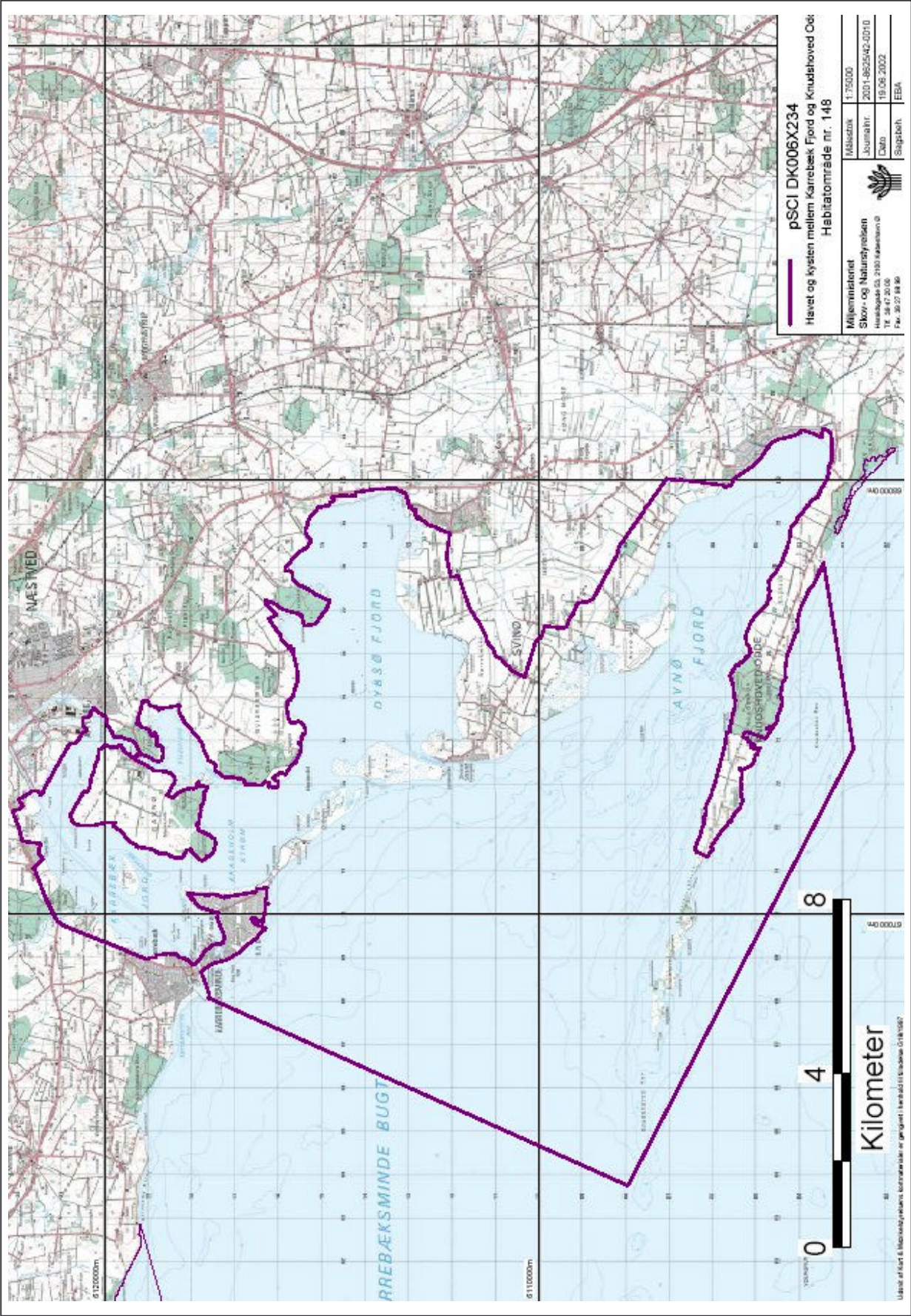
Chefen for
Hærhjemmeværnsdistrikt Sydsjælland

Bilag 5: Udpegningsgrundlaget og kort over habitatområde 148: Havet og kysten mellem
Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde

- 1166 Stor vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)
- 1188 Klokkefrø (*Bombina bombina*)
- 1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)
- 1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
- 1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe
- 1150 *Kystlaguner og strandsøer
- 1160 Større lavvandede bugter og vige
- 1170 Rev
- 1210 Enårig vegetation på stenede strandvolde
- 1220 Flerårig vegetation på stenede strande
- 1230 Klinter eller klipper ved kysten
- 1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand
- 1330 Strandenge
- 2130 *Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)
- 3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
- 3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- 6120 *Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand
- 6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)
- 6230 *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- 6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
- 7230 Riggær
- 9110 Bøgeskove på morbund uden krysttorn
- 9130 Bøgeskove på muldbund
- 9160 Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund
- 91E0 *Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Bilag 5: Udpegningsgrundlaget og kort over habitatområde 148: Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde

Ynglende liste I-arter

Klyde (*Recurvirostra avocetta*)
Havterne (*Sterna paradisaea*)
Fjordterne (*Sterna hirundo*)
Dværgterne (*Sterna albifrons*)

Trækfugle

Knopsvane (*Cygnus olor*)
Sangsvane (*Cygnus cygnus*)
Sædgås (*Anser fabalis*)
Troidand (*Aythya fuligula*)
Blishøne (*Fulica atra*)

Bilag 6: Udpegningsgrundlaget og kort over Ramsar og EF-Fuglebeskyttelsesområde F81:
Karrebæk, Dybsø og Avnø Fjorde

